

μάννα της είναι η αρχία ή Κοινή. Και τότες απορήσανε. Απορήσανε που τάλιγε Ρωμιάς, αντίς να τὰ μεγαλώνη, να τὰ παραφουσκώνη σαν τους ξύλους. Έτσι θαρρώ πως το σπουδαιότερο το πρότερο του Χατζηδάκη, μπροστά στους Έβρωπαίους, δὲ στάθηκε που εἶτανε κανένας τρανός γλωσσολόγος· στάθηκε που εἶτανε Ρωμιάς και γλωσσολογούσε με κρίση. Θυμούμαι και γώ, από τὴν ἀγάπη μου για τὴν ἀλήθεια και πειδὴ ἔχω τὴν πεποίθηση πως με τὴν ἀλήθεια, ὅποια κι ἂν εἶναι, δουλεύει κανεὶς τὴν πατρίδα του πολὺ περισσότερο παρά με τὴν ψευτιά, ὅσο πατριωτικὴ κι ἂν τὴ νομίζεις, θυμούμαι, ὅταν τὰ εἶδα, τί ἐπαίνους που ἔκαμα του Χατζηδάκη στὰ Essais. Ὁ κ. Brugmann, σὰ διάβασε ὅσα ἔβαζα για τὸ Χατζηδάκη, μου ἔγραψε μάλιστα—δὲν ξέχασα τὴ φράση· es ist mir aus dem Herzen gesprochen. Ναι, πως ἔχει ἀξία, ἔχει· συντέλεσα και γώ στὴν ἀρχὴ στὸ καλὸ του τῶνομα. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ χάνουμε και τὸ νοῦ μας. Πρέπει με λιγάκι κρῦο αἷμα νὰ κρίνουμε τὸν ἄνθρωπο, ἐνωῦ τὸ γλωσσολόγο. Σκούπα βλέπω στὰ χέρια του· σμιλᾶρι δὲ βλέπω. Σκούπισε, πάστρησε, σάρωσε· μὰς ἔβαλε ἀπὸ τὴ μέση κάτι παλιὲς δοξασίες που γεμίζανε τὰ χούρια τῆς γλωσσολογίας, τὸ κάτω κάτω, χοντρή δουλειά, ὅπως και τὰ παραδείγματα, οἱ λέξεις, οἱ τύποι, που στὰ βιβλία του δὲν τοὺς ἀραδιάζει, δὲν τοὺς συγκρίνει με πόθο, με ἀγάπη, με ἡσυχία, παρά σου τὰ κουβαλεῖ ὅλα με τὰ κάρρα, γλήγορα, βιαστικά, κοπαδιαστά. Για δουλειά ψιλλή, για φῖνο σκάλισμα, για τέχνη σὲ γλωσσικὴ μελέτη, δὲ μοιάζει διόλου καμωμένος. Και τὸ περίεργο, που ἀπὸ τὸν καιρὸ που γράφει νὰ παρατηρήσετε πως γράφει τὰ ἴδια νὰ δημοσιέψῃ, δέκα τόμους ἢ ἕνανε νὰ δημοσιέψῃ, δὲν ἀλλάζει· σου λέει ἄλλα πράματα· σου μιλεῖ πότε για τὸ ῥῆμα, πότε για τὸ οὐσιαστικὸ· μὰ ὁ νοῦς του δὲν πλουτίζει, ὁ τρόπος του δὲν ξαναβιώνει· τὸ μᾶτι του, ἡ ἀντίληψή του ποτέ δὲ σου ξεσκαπάζουνε κόσμους καινούριους· εἶναι γλωσσολόγος και ἡ γλωσσολογία σήμερα κατάντησε σωστὴ ἐπιστήμη· ὡστόσο πουθενὰ στὰ γραφτά του δὲν ἀπαντᾷ και τίποτις φιλοσοφικὸ, τίποτις δικὸ του που νὰ τὰνακάλυψε. Ἄμα θέλει νὰ φιλοσοφήσῃ, ἀναγκάζεται νὰ μεταφράσῃ, λ. χ., τ' Ἀναγνώσματα του Whitney. Δὲν εἶδα γλωσσολόγο που νὰ εἶναι λιγώτερο φιλόσοφος ἀπὸ τὸ Χατζηδάκη. Γλωσσολογία, ὅπως εἶπαμε, για τὴν κοινὴ, τὴ συνηθισμένη δουλειά του σπιτιοῦ· καμιά πρω-

τοτυπία· μήτε ὀρίζοντας, μήτε και τορνεμένο χροσαφικὸ πουθενὰ.
Εἶναι λοιπὸν κάπως παράξενος νομίζω, ἔσως και κάπως παράλογος ὁ θαυμασμός που δείχνουνε κάποιες για τὸ Χατζηδάκη. Πολὺ δίκια τὸ Athenæum σ' ἕνα του ἀρθρο (June, 16 1906, σ. 727), ἀπορεῖ με κάποιον βιβλίο, ἄξιο βιβλίο μάλιστα, που δὲ βρήκε ἄλλα συγράμματα νὰναφέρῃ για τὴν ἱστορικὴ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς, παρά τὴν Einleitung του Χατζηδάκη. Δὲν πιστέω κιόλας, ὕστερις ἀπὸ κάμποσα και κάμποσα λάθια, κάμποσες ἀπροσεξίες, κάμποσα στραβοπατήματα που ξεσήκωσα, στὰ γλωσσολογικά του, νὰ ταιριάζῃ, μήτε ὁ ἴδιος νὰ περηφνέβεται τόσο πολὺ και νὰ ξακολουθῇ ἀδίκαια νὰ βρίζῃ, μήτε οἱ ἄλλοι νὰ τὸν περνοῦνε για θεὸ. Τὰ γλωσσολογικά του ὅμως, ἔς τὰ φήσουμε για τὴν ὥρα. Τὰ ζητάζουμε ἄλλου. Ἐχομε πιὸ σπουδαῖο νὰ ποῦμε. Ἄφτος ξέρει μόνο και μόνο προσωπικά. Για λόγους προσωπικὸς πολεμᾷ σήμερα νὰ καταστρέψῃ τὸ ζήτημα. Μὴ βλέπετε πως δὲν τὸ κατορθώνει. Φτάνει που πολεμᾷ και ἀπελπίζεται ὅσο προχωροῦμε. Για τοῦτο στὰ Πάτρια κι ὅπου λάχῃ, βρίζει και βρίζει, φωνάζει πως ἡ πατρίδα, πως ἡ θρησκεία, πως ὁ ἑλληνισμός κινυνέθουνε ζαιτίας μας. Με τίς φωνές και με τίς βρισιές, βέβαιον εἶναι πως τὸ ζήτημα τὰργοπορεῖ, ἀφοῦ δὲ στέκει στὴ δυνάμη του νὰ τὸ σταματήσῃ. Στρεβλώνει τις ιδέες του κόσμου, ἀπατᾷ τὸ δημόσιο. Λοιπὸν εἶναι καμώματα που κάθε σοβαρός, κάθε τίμιος ἄνθρωπος, ἂν τόντις του μέλει για τὸ καλὸ, ἂν ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια, ὄχι μόνο πρέπει, μὰ ἔχει τὸ χρέος νὰ τὰ κατηγορήσῃ ἀλύπητα, νὰ τὰ καταγγείλῃ ἀδίσταχτα, ξάστερα και ρητά. Δὲ σημαίνει τίποτα που ὁ Χατζηδάκης ἔγραψε μιὰν Einleitung γερμανικά και που ἀράδιασε μέσα γλωσσολογίες. Φέρνεται ἄσκημα, φέρνεται ὅπως δὲ γίνεται κανεὶς νὰ φερθῇ

στὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ. Στὴν Ἑβρώπη, ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ἀδικίας, συχνὰ κατανοῦνε μερικοὶ νὰ φοβούνται ὡς και κείνο που εἶναι δίκιο νὰ τὸ ποῦνε. Ὁ Χατζηδάκης τὸ γνωρίζει περίφημα και στὰ βιβλία του πάντα παραπονιέται—ἀφτὲς—πως τὸν ἀδικοῦνε! Θυμούνται οἱ Ἑβρωπαῖοι τὴν ἐπιστημονικὴ του ἀξία και ξεχνοῦνε τὰνάξια κι ἀντιεπιστημονικά ὅπου τὸ πάθος τὸν παρασέρνει. Πρέπει νὰ καταλάβουνε τὴν κωμωδίαν. Ἐνας ἄνθρωπος που μιλώντας με τὸ Χρηστοδοσίγη του λέει, γιατί με τὸ Χρηστοδοσίγη προσωπικὰ δὲν ἔχει, πως σὴ δημοτικὴ θὰ νικήσῃ» (κ. Ρ. κ. Μ., Β', 330, 356), κ' ἐπειτα, σὰ μιλεῖ για μένα, χτυπᾷ τὴ δημοτικὴ, τέτοιος ἄνθρωπος, μπορεῖ νὰ ξεστομίξῃ ὅτι θέλει, δὲν ταιριάζει ὅμως τὰ λόγια του νὰ πιάνουνε κανέναν τόπο. Τὰ προσωπικά που του χαλνοῦνε κάθε σωστὴ ἀντίληψη για τὴ γλώσσα, ἔτσι του χαλνοῦνε και τὰ γλωσσολογικά του, καθώς νομίζω νὰ τὰποδεῖξαι κιόλας (Ρ. κ. Μ., Β', 341 κι ἀκόλ.), ὡστε και στὴ γλωσσολογία του δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν πιστέψῃ, ἀφοῦ τίποτα δὲν του κοστίζει νὰ πῇ ἀνύπαρχτο ἕναν τύπο, μόνο και μόνο γιατί ἐγὼ εἶπα πως ὑπάρχει (κ. π. κ. Ἀποσ. β'. Εἰ. ng., 211). Ἡ δὲν ξέρει τὸν τύπο και τότες τί γλωσσολόγος εἶναι, ἂν τὰ πιὸ κοινὰ δὲν τὰ παρατήρησε;—ἡ καμώνεται, και τότες τί ἀξία ἔχει ὁ λόγος του; Τὴ γάλλισσα τὴ διαβάξῃ κανεὶς στὸ Λεξικὸ του Βλάχου. Κι ὡστόσο, για νὰ πολεμήσῃ τὸν Πάλλη, προκήρυξε πως τέτοιον καταλήξῃ ποτὲ δὲ βρισκεται σὲ ὄνομα ζῶου θηλυκὸ (κ. Ἀπίτηση σιὸν ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ, σ. 839· παρακαλοῦμε νὰ δοθῇ προσοχὴ στὸ ὄρος και στὴν εἰλικρίνεια του ἀθῶπου, ὅταν εἶναι ἀναγκασμένος νὰ τὰναγνωρίσῃ, πῶς λέγεται ἡ γάλλισσα και στους δρόμους). Στὴ Sprachfrage (σ. 73) κατηγορεῖ, γράσσοντας ἐναντίον μου, τὴν ὀνομαστικὴν τὴν πληθυντικὴν ἔντροι (st. οἱ ἄνδρες [γρ. ἄνδρες] (dieser Metaplasmus ist ganz unsinnig, denn man sagt doch nicht ὁ ἄνδρος, τὸν ἄνδρον, τῶν ἄνδρων sondern stets ὁ ἄνδρας», κτλ. [γράφε πάντα με T]. Οἱ ἔντροι ἀκούγονται σὲ πολλὰ μέρια τῆς Ἑλλάδας· ἴδιος ὁ Χατζηδάκης βάζει τοὺς τύπους οἱ ἄνδροι τοὺς ἄνδρους [γρ. ἄνδροι, ἄνδρους που εἶναι τὰ μόνον ρωματικά] και σὰ δὲ με πολεμᾷ τοὺς λέει «Analogiebildungen»—φυσικά!—στὴν Einleitung, 378· σ. 377 βάζει και τὴν ὀνομ. ἄνδρος, που πολεμώντας με τὴν ἀναίρουσε.

1) Γράσσοντας ἀφτὸ, δὲ συλλογιόμην κανέναν Ἑβρωπαῖο γλωσσολόγο. Συλλογιόμην τὸ Φιλήντα που ἴσα ἴσα δημοσιέβεται ἡ γραμματικὴ του και μὸς στέλνουνε τις διόρθωσεις για τὰ τυπογραφικά λάθια. Βέβαιον πως δὲ συγκρίνεται ἡ μακρινὴ και εἰκοσάχρονη ἐργασία του Χατζηδάκη με τὴν ἐργασία του Φιλήντα. Βέβαιον πως ὁ Φιλήντας συχνὰ, πολὺ συχνὰ γελιέται ἢ δὲν ξέρει, ἐπειδὴ νὰ μὴν ξεχνοῦμε κιόλας πως μόνος του ἔμαθε, χωρὶς βιβλία, χωρὶς τὰ χρειαζόμενα, τὰ συνηθισμένα τὰ μέσχα—στὴν Ἀρτάκη! και στὴ φυλακὴ! Μὰ τί νὰ σᾶς πῶ; Στὴν εὐσία, στὴν ποιότητα, ἔχει τὸ κάτι ἐκείνο τὸ φῖνο, τὸ σκαλιστό, νὰ, τὸ διαμαντένιο ἐκείνο, που στὸ Χατζηδάκη δὲν τὸ βλέπω.

Ο ΙΣΚΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ*

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

Π. Εἶναι κάτι πιὸ σφιχτοδεμένο με τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι....
ΑΝ. Σοῦ τὸ εἶπα· ἡ ἀδικία σου!
Π.Εἶναι ἡ πχντοτεινὴ λύπη. Εἶναι κάτι που με βασάνισε σ' ὅλη τὴ ζωὴ που πέρασα μαζὶ σου!
Ε. Πατέρα! μὴ φεύγῃς!
Π. Δὲ μπορῶ ἄλλο!
Ε. Μητέρα....ὁ πατέρας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κατηγορία.
ΑΝ. Τὸ νοιώθω.
Ε. Πρέπει νὰ τοῦ δείξουμε ὅλη μας τὴν ἀγάπη.
ΑΝ. Δὲν ἀρκεῖ αὐτὸ, παιδί μου.
Ε. Δὲν ἀρκεῖ;
ΑΝ. Ὅχι...χρειάζεται κάποια θυσία.
Ε. Ἀπὸ μέρος ποιανοῦ;

ΑΝ. Και τῶν δύο μας.
Ε. Και δὲν ἔχομε τὴ δυνάμη νὰ κάνουμε αὐτὴ τὴ θυσία;
ΑΝ. Εἶναι πολὺ μεγάλη· πιὸ πολὺ για σένα.
Ε. Για μένα;... Δὲ γελάστηκε λοιπὸν ἡ ψυχὴ μου; Πρέπει νὰ διώξω τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς μου;
ΑΝ. Τί λές;
Ε. Καλύτερα νὰ μὴ νοιώθῃ κανεὶς τόσο πολὺ μήτε τὸν ἑαυτὸ του, μήτε τοὺς ἄλλους. Νὰ μὴν πάντα μέσα στὸ σκοτάδι τῆς οὐδετερότητάς του! Νὰ φωτίζεται μονάχ' ἀπὸ τὸ φῶς τῆς παιδιὰτικῆς ἀθωότητάς του για νὰ μὴ μπορῇ κανεὶς νὰ τοῦ πάρῃ τὸ φῶς αὐτὸ!
ΑΝ. Εἴνη μου!... συχώρεσέ με για τὸ κακὸ που σοῦ κάνω. Μὰ κ' ἐγὼ δὲν πονῶ λιγώτερο ἀπὸ σένα.
Ε. Ὅχι· δὲν πρέπει νὰ πονᾷς ἐσὺ για χάρη τοῦ πατέρα.
ΑΝ. Δὲν τοῦ τὸ φανέρωσα ποτέ.
Ε. Ὅμως τὸ κατάλαβε.... Ἀγάπησε παραπολὺ κι αὐτός.
ΑΝ. Δὲν εἶναι δικὸ μου τὸ φταιξιμο σ' ὅ,τι ἔγινε και σ' ὅ,τι μπορεῖ νὰ γίνῃ. Ἐγὼ ἤμουν πάντα ἡ σκλαβα που ἔκανε ὅ,τι τὴν πρόσταζαν.
Ε. Ναι σὲ βάραινε ὁ τυφλὸς νόμος που θέλει

νὰ ὑποτάζουμε τὴ θέλησή μας στὴ θέληση ἐκείνων που ἀπὸ τὴ φύση ἔχουν ἐξουσία ἀπάνω μας.
ΑΝ. Δὲν εἶχα τὴ δυνάμη ν' ἀντισταθῶ.
Ε. Ἐπειδὴ δὲ σοῦ εἶχανε δώσει ποτὲ τέτοια δυνάμη.
ΑΝ. Μὰ, κι ἂν τὴν εἶχα, τί ὠφελοῦσε;... Ὡ! εἶναι φοβερὸ νὰ καταλαβαίνῃς, ὅτι μ' ὅλη τὴ δυνάμη σου εἶσαι ἀναγκασμένος νὰ κάνῃς ἐκείνο που δὲ θέλεις νὰ κάνῃς.
Ε. Ὁ νόμος τῆς ἀνάγκης.
ΑΝ. Και τώρα ἀναγκάζω κ' εἶναι ν' ἀκολουθήσῃς τὸ νόμον αὐτό!
Ε. Τώρα, μητέρα μου, ἐγὼ τὸν ἀκολουθῶ με τὴ θέλησή μου για νὰ ξαναφέρω τὴ γαλήνη ἀναμεισόσας.
ΑΝ. Εἴνη μου!... Πῶς σπαράζεται ἡ καρδιά σου!
Κ. Εἶναι ἡ θυσία!... δὲ θὰ τὸν ξαναδῶ τὸ Στέφανο.
ΑΝ. Φτωχὸ μου παιδί!... Ἐδῶ στὴν ἀγκαλιά μου...
Ε. Ἄ!
ΑΝ. Τί εἶναι;
Ε. Μοῦ φάνηκε πως εἶδα τὸν ἴσκιό του!
ΑΝ. Πόσο τὸν ἀγαπᾷς!... Σῶπα, χτυποῦν.

(1) Κοίταξε φύλλα 223, 224 και 225.

“Αν άφτά δέν είναι παλινωδίες, δέν ξέρω τί πρᾶμα είναι. Κι άπορώ πώς μπορεί κανείς με τὰ σωστά του νά συνοριστή βιβλίο σάν τή Sprachfrage, πού νά μὴν τὰ μασοῦμε, είναι μπᾶστος κατὰμουτρα δοσμένος στήν έπιστήμη και στήν αλήθεια”. Έγώ, νά σᾶς τὸ μολογήσω κιόλας, δὲ βᾶσταξα ὡς ἓνα βαθμὸ ἢ ποιοτή στήν “Απολογία μου, ὅπου απάντησα τέτοια παρόμοια τοῦ Χατζηδάκη, χριός μου τὸ νόμιμα νά τὰ χτυπήσω ἀλύπητα, χωρὶς νάχη τὸ δικαίωμα κανέναν νά πῆ πὺς οἱ τρόποι μου, ἀκόμη και στὸ χτύπημα, θυμίζουσι στὸ παραμικρὸ τοὺς τρόπους τοῦ Χατζηδάκη, τὴ λύσσα, τοὺς ἀφροὺς, τὰπισσα κι ἄτοπα λόγια, τίς βρισιές και τὰ σοφίσματα του, γιατί σοφιστής δέν εἶμαι, γιατί δὲ με κόφτει γιὰ τὰ προσωπικά, γιατί με τοὺς ἀντίπαλους και τοὺς ὄχτροὺς μου, πάντα τίμια φέρθηκα, δέν τοὺς σοκοφάντησα, μήτε κλέφτες τοὺς φώναξα μήτε προδότες. Για τὴν αλήθεια πολεμῶ. Ἀφτὸ μού φαίνεται πὺς τὸ ξέρουσι ὡς κ’ οἱ φίλοι τοῦ Χατζηδάκη. Τὸ λοιπὸ φόβο δέν ἔχω ἢ νίκη θάπομείνη δική μας.

Τὸ παραδέχομαι ὅμως πὺς δὲ φαντάζεται κανείς, μάλιστα πὺς ὁ φρόνιμος, ὁ ταχτικός ὁ Ἑβρωπαῖος δέν μπορεί νά φανταστῆ, κι ὅταν τοῦ τὰ ζηγήσουμε, δέν μπορεί νά καταλάβῃ τὴν αἰτία ἢ τουλάχιστο—γιατί πρέπει νά λογαριάσουμε και τὴν αἰώνια τὴ ζούλια τοῦ Ρωμιού—μὴν ἀπὸ τίς ἀπειρες αἰτίες πὺς παρακινήσανε τὸ Χατζηδάκη νά σηκώσῃ τέτοιο πόλεμο ἐναντίου μου. Μία φορὰ, ἰδῶ και χρόνια, μού ἔγραψε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ Περρῆς, ὁ ἀδερφός τοῦ τυπογράφου, πὺς σὲ μιά του κουβέντα γιὰ μένα με τὸ Χατζηδάκη, ἔμαθε τὰκόλουθα· στὰ 1886, ὅταν πῆγα στήν Ἀθήνα, ἔκαμα βίζιτα σὲ πολλοὺς Ἀθηναίους—σωστὸ, ἔκαμα και τοῦ Κόντου!—μὰ ἐκεينوῦ δέν τοῦ ἔκαμα, και πρόστεσε πὺς τέτοιο πρᾶμα δὲ θά μού τὸ συχωρήσῃ ποτέ του και θά με πολεμήσῃ δεινὰ κ’ ὑπέρδεια.

Ὁ Ἑβρωπαῖος τώρα πὺς τὰκούει ἀπορεῖ, κι ἀπορεῖ, ἐπειδὴ νομίζω πὺς ξεχνᾷ κάτι σημαντικό, ξεχνᾷ τὰ ἱστορικά τῆς Ρωμισσύνης, πὺς πρέπει νά

1) Κοίτ. τὰ κείμενα πὺς πᾶσι και παραθεῖται σ. 136-141, γιὰ νάποδείξῃ πὺς ὑπάρχουσι μόνο ντόπια, πὺς κεινὴ γλώσσα δέν ὑπάρχει. Μήτε Σολωμὸ τολμᾷ νάναφέρῃ μήτε Βαλαωρίτη, ἀκόμη λιγώτερο ἢς είναι και μὴ σελίδα δική μας—ἀπὸ τὸ Γ α ξ ἰ δ ε, λ. γ. ἂν τὴν ἀναφέρῃ, ἂν τὴν ἀντίγραφε πιστὰ, ὑπέσπεσε κάτω σὺρριζα ὅλο τὸ κόσμιο τὸ σύστημά του.

μποῦνε σὲ λογαριασμό. Αἰῶνες πολλοὺς και μακρινούς, τέσσερις τουλάχιστο, καταήπια ὁ Ρωμιός ποτηριές και ποτηριές φαρμάκι. Μπορεῖ νά πῆ κανείς πὺς εἶχε καταντήσῃ τὸ καταφρόνιο τοῦ κόσμου, κάποτες και τοῦ ἑαφτοῦ του. Ποιός τὸν ψηφούσε; Μὰ στοχαστήτε κιόλας τί θά πῆ ἀψηφισιὰ γιὰ ἓνα φιλότιμο προγονικὸ σάν τοῦ Ρωμιού. Και σήμερις ἀκόμη τὸν καίνε τὰ χρόνια τὰ παρασμένα τοῦ πόνου και τοῦ καταδιωγμοῦ. Γνωστὸ στήν Ἑλλάδα, κι ἀπὸ ἀξιωματικούς τὰκούσα, πὺς τὸ νάφτη, τὸ στρατιώτη, ἔνοεῖται και κάθε δούλο, τὸν κανείς ὁ τι θέλεις, φτάνει λιγάκι νά τὸν καλοπιᾶσῃς. Μπορεῖς μάλιστα νά θυμώσῃς, μπορεῖς νά μαλλώσῃς, νά βρίσῃς, νά δειρῃς τὸν ἄθροπο. Δέν πειράζει. Δεῖξε του μονάχα πὺς δέν τὸν ἀψηφᾷς κι ὅλα ξεχασμένα. Βέβαια, τέτοια και στήν Ἑβρώπη τὰπαντοῦμε, γιατί και στήν Ἑβρώπη, λήτεροι δὲ ζήσανε πάντα οἱ λαοί. Στήν Ἑλλάδα σάν πὺς σαραντάβαθο τὸ κακὸ, ἐπειδὴ και τὸ φιλότιμο σαραντάβαθο. “Ἐφοκλή ὅμως ἢ γιατρεῖά· μ’ ἓναν ἔπαινο, με μιά λέξη—ἄς τὸ ποῦμε πιά, με μιά βίζιτα, μ’ ἓνα βιβλίο πὺς θά στείλῃς και με μίαν ἀφιέρωση πὺς θά βάλῃς στὸ ξώφυλλο, τὰ μπαλλώνεις. Φυσικά, και με τὴν ἀφιέρωση και με τὸ βιβλίο, και με τὴ βίζιτα, είναι ἄξιος ὁ Ρωμιός νά σὲ βρίσῃ. Μὰ πρέπει νά καταλάβῃς τί σημαίνει βρισιὰ γιὰ τὸ Ρωμιό. Δὲ σημαίνει τίποτα! Σὲ βρίζει και μέσα του σοῦ λείει· «Αἰ! βρίσει με και σὺ. Τὸ κυριώτερο, νά μὴ μ’ ἀψηφᾷς. Ἀμα δὲ μ’ ἀψηφᾷς, ἔμπρὲ ἀδερφέ, δέν τὸ ξέρεις τάχα πὺς κ’ οἱ βρισιές μου δέν ἔχουσι νά ποῦνε: Σὲ βρίζω· σοῦ δείχνω λοιπὸν πὺς σ’ ἔχω σὲ ὑπόληψη». Τὸ προϋποθέτει ὁ Ρωμιός πὺς δὲ θά πᾶς νά πειραχτῆς γιὰ πρᾶματα τόσο συνηθισμένα. Βρισιές, θυμοὺς, μαλλώματα, χτυπήματα, πότε δέν τὰ εἶδε; Δέν τοῦ τσοῦζανε ἀφτά. Τὸ φιλότιμό του νά κολακίφῃς· ἀρκεῖ.

Τέτοια τὰ ψυχολογικά του. Και πὺς ἀλλιῶς νά ζηγήσῃ κανείς τὰ ψυχολογικά τοῦ Χατζηδάκη, πὺς είναι κιόλας τὰπλοϊκά, τὰ παλαιὰ ψυχολογικά τοῦ Ρωμιού; Ὁ Χατζηδάκης ἀξέφωνα σοῦ καταστρώνει ἄρθρο γεμάτο ἔπαινοὺς μέλι γιὰ κάποιους Κένταυρους τοῦ Boltz. Γιατί τάχα; Γιατί με τὸν Boltz εἶχε φίλις. Τὸ κωμικὸ ἐκεῖνο τὸ περιοδικὸ τοῦ H. C. Muller—Ἑλλὰς—τὸν εἶχε πρῶτο του συνεργάτη. Γιατί; Γιατί ὁ H. C. Muller δόξαζε σὲ κάθε φύλλο τὸ Χατζηδάκη, ἐνῶ μιλοῦσε γιὰ ἓναν Krumbacher μ’ ἓνα ὄρος πὺς

εἶτανε ἀριστοῦργημα. Γνωρίζω ἄλλους πάλι πὺς ἐναντιωθῆκανε στὰ γερὰ τὸ Χατζηδάκη γιὰ κάμποσα σπουδαῖα γλωσσολογικά, ἴσια ἴσια γιὰ κείνα πὺς μαζί μου πολεμᾷ. Πῆγανε και τὸν ἤθρανε σπῆτι του στήν Ἀθήνα. Τέλειωσε ὁ καβγάς. Μήπως δὲ μᾶς τὸ μολογήσῃ ἑξάστερα κι ὁ ἴδιος, δίχως νά τὸ ὑποφιαστῆ; Μήπως δέν παραπονέθηκε—κάπως κλαψιάρικα μάλιστα—στὸ γράμμα του τὸ δημόσιο πρὸς τὸν Th. Reinach (κ. P. κ. M., B’, 353), πὺς τοῦ ἔδωσα νά καταλάβῃ νά μὴ μού στέλνῃ πιά τὰ βιβλία του; Βλέπετε λοιπὸν πόσο τὸν ἀψηφούσα! Νά, παιδιακήσια, παιδιακήσια καμώματα και νά μὴ φοβᾶστε· ὅσο πὺς παιδιακήσια τὰ φανταστήτε, τόσο και πὺς σιμὰ στήν αλήθεια. Ὁ μόνος φόβος είναι πὺς ποτέ σας δὲ θά τὸ νοιώσετε ὡς πὺς φτάνει τὸ παιδιακήσιο.

Τὰ παιδιὰ ὅμως, καλὸ νά τὸ ξέρῃ κανείς πὺς είναι παιδιὰ. Καλὸ νά ξέρῃ πὺς ὑπάρχουσι και κακά παιδιὰ. Φρόνιμο μάλιστα νά τὰ βάζῃς κάποτες και στήν κόχη, γιατί σήμερα ἢ Ἑλλάδα μεγάλωσε και πρέπει τὰ παιδιακήσια νά τελειώσουσι. Ἀντίς νά προσέχουμε σ’ ἓνα Χατζηδάκη, πολὺ πὺς δικιο, πολὺ πὺς ἀξιο προσοχῆς νά δοῦμε τί γίνεται στήν Ἑλλάδα ἴσια ἴσια στὸν καιρὸ πὺς ζοῦμε. Ἀνέλπιστα πρᾶματα, μὰ τὸ ναί, πρᾶματα πὺς μήτε θά τολμούσι κανείς νά τὰ βάλῃ με τὸ νοῦ του, εἶδε ἢ Ἑλλάδα στὰ τελεφεταῖα ἰδῶ τὰ χρόνια. Βγῆκε, ξεφύτρωσε ἀπὸ τὸ χῶμα τὸ παλιὸ και ἅγιο ἀλάκκαρη φιλολογία. Κι ἀφοῦ εἶχα παράπονα με τὸν κ. Brugmann, ἢς μού δώσῃ τὴν ἄδεια νά παραπονεθῶ πιά και γιὰ τὴν ἀκόλουθη φράση πὺς ἔγραψε στὸ πολυτίμο του τὸ ἔρρο: «Möglich ist ja, dass die Einsichtigen unter den Griechen, die jetzt ein kleiner Haufen sind, bald Wandel schaffen, zumal wenn ein sprachgewaltiger Schriftsteller, ein gotbegnadeter Sprachkünstler ihr Bundesgenosse würde» (δ. εἰ. σ. 221). Πρέπει τώρα και γὼ νά παρακαλέσω τὸν τίμιο τὸ μάστορη νά μού πῆ τί γλωσσοδύναμους συγγραφέας, τί οὐρανοφώτιστους γλωσσοτεχνίτες ὀνειρέβεται πὺς νά ξεπερνούσι τὸν Παλαμά, τὸν Πάλλη, τὸν Ἑρμονα και τὸν Ἀργύρη, γιὰ νά μὴν ἀναφέρω και τοὺς ἄλλους; Μὴ θαρρήτε τάχα πὺς κι ὁ ἴδιος με τὸν Πάλλη σ’ ὅλα συμφωνῶ. Μὰ ὅποια ἰδέα κι ἂν ἔχει κανείς γιὰ τὸ ἔργο του, ὅποια ἰδέα μάλιστα κι ἂν ἔχει γιὰ τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ, τὸν πλάστη, τὸ γλωσσοπλάστη πὺς λέ-

Ποιός νάναί;
 Ε. Ἐκεῖνος!
 ΣΤ. Μὲ συμπαθατέ...
 ΑΝ. Ἐσὺ! ἰδῶ; γιατί ἤρθες;
 ΣΤ. Νόμισα, ὅτι ἦταν καιρός νάρθῶ.
 ΑΝ. Ὅχι· δέν ἔπρεπε νάρθῶς.
 ΣΤ. Ὅχι; λοιπὸν τόσο γλήγορα κουραστήκατε νά με βλέπετε μπροστὰ σας;
 Ε. Στέφανε... πρέπει.
 ΣΤ. Πρέπει! ὡστε μ’ ἓνα ἀπρέπειν είναι ἀνάγκη νά ξεγράψω ἀπὸ μέσα μου ὅτι ἦταν ὡς τώρα γιὰ μένα ἢ ἴδια ἢ ἀνάγκη τῆς ζωῆς;
 Ε. Μὴ μᾶς μιλήσῃς με σκληρὰ λόγια... Δέν ὀδηγᾷμε ἐμεῖς τώρα τὸν ἑαυτὸ μας· ἀνάγκη δυνατώτερη ἀπὸ τὴ θέλησή μας κυβερνάει τὴ ζωὴ μας και μᾶς ὑποχρεώνει νά κανοῦμε ὅ,τι δὲ θά τὸ θέλαμε ποτέ.
 ΣΤ. Παντοῦ ἢ ἀνάγκη κ’ ἐγὼ πιστεῦσα πὺς στίκεσαι ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἀνάγκη.
 Ε. Ναί· ὅταν πρόκειται γιὰ μένα· μὰ ὅταν είναι γιὰ τοὺς ἄλλους ὑποτάζομαι στὴ δύναμή της.
 ΑΝ. Στὴ δύναμη πὺς μᾶς δείχνει μόνο τὸ δρόμο πρὸς τὴ θυσία τῆς πὺς κρυφῆς και τῆς πὺς γλυκειᾶς μας λαχτάρας.

ΣΤ. Και νά μὴν ξέρω τὸ μυστήριό τῆς ἀνάγκης αὐτῆς. Μὲ ρίχνετε μέσα σὲ κατασκότεινο λαβύρινθο και μού δίνετε ὀδηγὸ μονάχο τὴ σκέψη μου, βυθισμένη πιά σὲ πηχτὸ σκοτάδι.
 Ε. Μὴ ζητήσῃς νά μάθῃς τὴν ἀπορρομή· δέν τολμᾷμε ν’ ἀφίσουσι μήτε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας νά τὴν ἰδῇ καθαρὰ τὴ μαντεύουμε μόνο.
 ΣΤ. Νόμισα ὅτι εἶχα τὸ δικαίωμα νά τὴ μαθῶ. Μὰ βλέπω καλὰ πὺς δέν ἔπρεπε νάφωσῃ τὸν ἑαυτὸ μου νά πιστέψῃ, ὅτι κάτι ἦμουνα κ’ ἐγὼ γιὰ ἑσᾶς· δέν ἔπρεπε νά ξεγελῶ τὴ ὑπαρξή μου με τέτοια χάρᾶ.
 Ε. Στέφανε!
 ΑΝ. Ὅχι· δὲ λὲς ἀλήθεια· ἦσουνα και παραπολὸ γιὰ ἑμᾶς· και γιὰ τοῦτο τώρα ἢ θυσία μᾶς είναι τόσο σκληρὴ.
 ΣΤ. Δὲ θέλω με τὸ παράπονό μου νά ξεχειλλῇ ἢ πίκρα σας. Κι ἀφοῦ μού τὸ λέτε ὅτι ἦμουνα κάτι παραπολὸ γιὰ σας, ἔχω τὴ δύναμη ν’ ἀποσώσω τὴ θυσία σας με τὴ θυσία τῆς χαρᾶς μου, γιατί μού μένει ἢ παρηγοριὰ, ὅτι, ὅσο κι ἂν εἶμαι μακριὰ σας θά εἰσαστε πάντα κοντὰ μου.
 Ε. Ὡ! πὺς σφίγγει τὴν καρδιά μου ἢ λύπη τοῦ παντοτεινοῦ χωρισμοῦ!

ΣΤ. Ναί, τοῦ παντοτεινοῦ!
 ΑΝ. Ὅχι!
 ΣΤ. Θά ζοῦμε δίχως τὸνειρο τῆς ζωῆς.
 Ε. Στέφανε!
 ΣΤ. Μὰ, ἀφοῦ ὑποταζόμεστε στήν ἀνάγκη, πρέπει νά σβύσῃ και τὸνειρο...
 Ε. Στέφανε! μὴ φεύγῃς ἔτσι!
 ΣΤ. Για τίς μεγάλες θυσίες χρειάζεται γλήγορη και μεγάλη ἀπόφαση· Δέν πρέπει, πρὶν ἢ ἀπόφαση γίνῃ κ’ ἔργο, νά δίνουμε στήν καρδιά μας και στὸ νοῦ μας τὸν καιρὸ νά νοιώσουσι πόσο φοβερὸ τοῦς είναι ὅ,τι θά κανοῦμε. Και τώρα, πὺς ἢ φωνή σου με γύρισε πίσω, πὺς θά βρῶ τὴ δύναμη νά ὑποταχθῶ στήν ἀνάγκη;
 Ε. Στὸν ἴδιο τὸν πόνο μας.
 ΑΝ. Στὴν παντοτεινὴ θλίψη μας.
 ΣΤ. Τὸ βλέπω, ὅτι ἢ λύπη τοῦ χωρισμοῦ αὐτοῦ είναι μεγαλειότερη ἀπὸ τὴ δύναμη ὀλωνῶν μας, γιὰ τοῦτο κ’ ἢ θλιμένη ψυχὴ μου φοβᾶται νά τὸν ἀντικρύσῃ. Μὰ γιατί ἢ τὴσῃ ἀγάπη σας δὲ μπορεί νά τὸνε ματαιώσῃ;
 ΑΝ. Ἐπειδὴ τότε γέννησεν ἢ ἴδια ἢ ἀγάπη μας.
 ΣΤΕΦ. Δέν ἔχω πιά δύναμη νά σκεφθῶ. Ὁ νοῦς μου σταματᾷ· ὅλα ὅσα γίνονται μού φαίνου-

γεται Πάλλης, χρωστέ πάντα κανείς να τον προσκυνήσει, κ' η αλήθεια έτσι το θέλει. Δέ μελέτησα τό Λουτέρο για να συγκρίνω, για να ξέρω σε τί βαθμό στάθηκε στην εποχή του ο γλωσσικός δημιουργός. Μελέτησα περισσότερο τον Descartes και το Montaigne που κι άφτοι αναγκαστήκανε μια φορά να δημιουργήσουνε. Καί δε διατάζω να τό πώ ή δημιουργική δύναμη του Πάλλη μεγαλύτερη, πιο δεινή κι από του Montaigne κι από του Descartes. Δέ μιλω για τή φιλοσοφία, για τό πνεύμα δέ μιλω μιλω για τό ξεχωριστό εκείνο τό χάρισμα που έχει ένας άνθρωπος να πλαθή λέξεις, να πλαθή όρους και να τους πλαθή σε κάθε είδος γραφή, στην ποίηση, όπως και στη φυσιογνωσία, στην ιστορία του Θουκυδίδη όπως και στα αστρονομικά της σημερινής μας επιστήμης. Είναι τόντις να ασπίση ο λογισμός. Μά στον κόσμο της φαντασίας, στον κόσμο της ιδέας, δέν είναι να ασπίση κανείς μ' έναν Παλαμά που με την πελώρια τήν ψυχή του φάρδυνε, ώςπου μέσα να συμπεριλάβη όλη τήν πλαση, τα σύνορα τα ποιητικά, και τώρα, πότε με μια λέξη απλή απλή—τήν άνοιξη, τή νύχτα, τή μέρα— πότε με μια λέξη δική του, σαν του Goethe τό wellenathmend ή τό feuchtverklürle Blau, πότε με μια λέξη γνωστή που της φυσά νόημα καινούριο, σαν του Hugo τό fauve ή τό sombre, τήν ποίηση τήν έλληνική, τήν κλέφτικη τήν ποίηση, τήν έκαμε άφτός ποίηση παγκόσμια. Δέν υποψιζεται κανείς πόση τέχνη, πόση δουλειά και πόση ψυχή χρειαστήκανε για να γίνουνε κ' οι άπιστεροι εκείνοι του Έρμωνα οι στίχοι. Θαρρώ πως κάμποσα διάβασα σε πολλές γλώσσες. Θαρρώ πως δέ μου λείπει και κάποια κριτική. Ανατριχιάζω διαβάζοντας τον Έρμωνα, σε νάβλεπα πράματα, που σε καμιάν άλλη φιλολογία δέν τά είδα, δέν μπορώ να τά δω. Κι ο Αργύρης, στα μικρά μικρά του τα δηγήματα, σε μιάν άστραψιά, σου ξεσκεπάζει τόσο κατάβαθα τή Ρωμισόνη, που μπορείς χρόνια να φιλοσοφήσεις, να συλλογήσαι χρόνια, προσπαθώντας να καταλάβης ως που πήγε ή ματιά του.

Μά θέλετε να σας πώ τί τρέχει; Neogræca sunt, non leguntur. Άς είναι καλά πεντέξη άγαθοί άνθρωποι που διαβάζουνε τα ρωμαίικα, που τα θορυβώνουνε κιόλας. Οι άλλοι δέν τους μέλει. Τό γλωσσικό τό ζήτημα κάποτες ξυπνά τον κόσμο. τα ρωμαίικα τα φιλολογικά, ποιός σπάνει τό κεφάλι του για δάφτα; Ούτε τα προσέχουνε, ούτε τα ξέ-

ρουνε. Άν άφτα που γίνονται στην Ελλάδα, γίνοντανε στην Έβρώπη, θα φώναζε ο κόσμος πως θάματα βλέπει. Κάτι τέτοιο μου έλεγε ο Πάλλης μιά, μέρα και μπορώ να του άποδείξω πως δικιο είχε. Ο φίλος μου ο Ν. Έπισκοπόπουλος κάθησε όλη του τή ζωή στην Άθήνα κ' έγραφε άρθρα, ή στα περιοδικά ή στις φημερίδες. Ποιός τα διαλάλησε ποτέ του; Ίδου όμως που έρχεται ο Έπισκοπόπουλος στο Παρίσι. πιάνει και γράφει άρθρο γαλλικά, του τό δημοσιεύει ένα περιοδικό, και άμα βγήκε, άμα διαβάστηκε, διαλαλήθηκε άμέσως. ο Έπισκοπόπουλος έβγαλε όνομα σε μια πολιτεία σαν τό Παρίσι, μπορείς να πής, από τό πρωί στο βράδυ. Θα μου πής τό άρθρο πρώτης άράδας (κ. La Revue, 1 Juin, 1906). Καί τί πειράζει; Μήπως από τήν Άθήνα στο Παρίσι άλλαξε ο Έπισκοπόπουλος; Όχι. ο ίδιος άνθρωπος πάντα. Μά να τί βλέπεις, σε γράφει κανείς σε μια μεγάλη γλώσσα—και για ένα μεγάλο δημόσιο. Να μή σας τα κρύφτω, χάρηκα υπερβολικά, και γιατί αγαπώ τον Έπισκοπόπουλο και για να μάθουνε οι δικοί μας, που άνάσκελα τώρα θα πέσουνε από τό θαυμασμό, ένω πρώτα ούτε νοιώσανε τον άνθρωπο.

Λοιπόν έχω δικιο να λέω πως αν ο Πάλλης, ο Παλαμάς, ο Έρμοντας κι ο Αργύρης, άντις να πολεμούνε με τους δασκάλους, γράφανε σε μια γλώσσα γνωστή, θα δοξαζόντανε άψε σβήσε, άφησε που όσο καταπληχτική κι αν είναι ή δημιουργία στην Έβρώπη, τό νάναγκάζεσαι δημιουργώντας τήν ουσία του έργου σου, να δημιουργήεις και τή γλώσσα και τό ύφος, θέλει κάτι που και στην Έβρώπη δέν τό βρίσκεις. Άλήθεια, σε να μήν τα βλέπη ο κόσμος άφτα, κ' έχοντας τέτοιους ανθρώπους, πάμε και με τα σωστά μας μιλούμε, σε να είτανε πρόσωπο, για ένα κούτσουρο, για ένα Χατζηδάκη. Άς πώ τώρα και γώ ένα μέγα έπος—ή άς τό πή στη θέση μου ο Ήσιόδος. άθανάτων μετά φθλον Ιον, προλιπόν άνθρωπους, Αϊώς και Νέμεσις! Μά τό Δία! Ντροπή νάνακατώνονται. Χατζηδάκηδες στο δικιο τον άγώνα της Ιδέας.

*

Δέν είχα κανένα σκοπό να θυμώσω, να μαλλώσω και νάνάψω. Άρχισα να γράφω τον πρόλογο μου στην κάμαρα μιας φτωχής άρρωστης που συχωρέθηκε ή καημένη. Θα πώ άλλου τα ιστορικά της, που ίσως σταθούνε και χρήσιμα για τό μεγάλο τό

ζήτημα της υγείας. Τόν πρόλογο μου νόμιζα πως θα τον κάμω μικρόνε, γιατί τότες δέν άδειάζα και πολύ. Δέ θα του άλλαζω τόνομά του, να μείνη σε θυμητάρι. Όταν κανείς βλέπει τό θάνατο από κοντά, όπως τον είδα ως τώρα κάμποσες φορές, ή άθρόπνη ταραχή, τα φιλότιμα, τα προσωπικά—και τί πρόσωπο δέ σβήνεται μπροστά στο αίδιο πρόσωπο του Χάρου;—τό πάθος και τό μίσος, του έρχονται σαν ξένου κόσμου πράματα, κακορίζικα και τιποτένια. Για τότο θαρρώ πως ο θάνατος μεγαλώνει τό λογισμό του ποιητή. Ένα ξέρω μονάχα που άλλο τόσο να μεγαλώνη τό νού και τήν καρδιά, κ' είναι ή Άγάπη. Κοντά στο θλιβερό κρεβάτι όπου ξεψυχούσε γλυκά, νέο άκόμα, ένα πλάσμα ταπεινό, έτυχε ίσια ίσια νακούσω ένα λάλημα της ζωής. Άπό τήν Πόλη, από τό Βυζάντιο τό παλιό, από τα κλασσικά τα παλάτια του Δασκαλισμού—και της Νέκρας—μου έστειλε ο φίλος ο Πανταζής ένα χαρτάκι λιθογραφημένο, που θέλω να σας τάντιγράψω καθώς είναι. άπλά τα λόγια, και μέσα τους ούρανός που άξαφνα ξανοίγει:

ο Άλλός. Α. Πανταζής

και

ή Ευρυδίκη Μ. Μεζίκη

ΣΤΕΦΑΝΩΘΗΚΑΝΕ

Στην Πόλη στις 11 του Δεκέβρη 1906.

Στεφανωθήκανε! Τι ώραιο, τί μυρωδάτο και τί μακριά που πάει. Σου ξεσκεπάζει μονοματίας τους μελλούμενους αιώνες, τις άρίφνητες της Ρωμισόνης τις γενιές, σου φανερώνει τήν πλημύρα και τή χαρά της θνικής ψυχής. Πως να τελειώσω καλύτερα τον Πρόλογο μου παρά με τέτοιο μήνυμα ζωής που δέν τελειώνει; Έμεις δέ φοβούμαστε να συνδένουμε εικόνες που μοιάζουνε αντίθετες και που δέν είναι, τό θάνατο με τή ζωή, με τή χαρά τή θλίψη, τό χαμόγελο με τό δάκρι. Τα ξέρει όλα κι όλα τα δοκίμασε ή καρδιά μας, που είναι άθρόπνη καρδιά. Μιά σειρά μας δείχνει ο άνθρωπος, μια σειρά ή Ελλάδα ή νιογέννητη συνάμα και γέριχη, από τήν αρχή αρχή ως τις μέρες τις δικές μας, κ' έτσι τό παρελθόν με τό μέλλο, στο στήθος της τό άθανάτο, μαζί μας τα συγκρατά ή σωτήρια Ιδέα.

Κεριακή, έφτα του Γενάρη—Παρασκευή, είκοσι εννιά του Θεριστή, μεσημέρι, 1906.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ται τόσο παράξενα! Νομίζω, ότι παραδέρνουμαι μέσα σε τρομαχτικό όνειρο, μά και με τρομάζει περισσότερο τό ζύπνημα.

ΕΕΝ. Θα διώξουμε τον τρόμο μας στο μεγάλο τό ζύπνημα, όταν δέ θα μας φοβίζει πια ο χωρισμός.

ΣΤ. Μήν τό λές αυτό τόσο ήσυχα! Η γαλήνη σου κλεί μέσα της τήν ήσυχία του θανάτου!

ΕΕΝ. Καί της παντοτεινής μοναξιάς, που κανείς δέ θα μπορέστ να τήν τυχρή με τις τρικυμίες της ζωής.

ΑΝ. Σώπα!

ΣΤ. Καί όπου κανένας ίσκιος δέ θάρθη να σταθί ανάμεσό μας.

ΑΝ. Σωπάτε!... Σωπάτε! Δέ βαστώ πια ν' ακούω τον ήσυχο πόνο σας!... Ω! γιατί να μήν κλαίτε!... Δέ θα με φοβίζατε τόσο... Μά ούτε κ' έγώ μπορώ να κλάψω...

ΕΕΝ. Μητέρα!

ΑΝ. Φτωχά μου παιδιά!... Μά όχι! όχι!... Δέ θα γίνη αυτό. Καμιά ύπακουη στον τυφλό νόμο της ανάγκης, επειδή τώρα δέν τό θέλω κ' έγώ. Τάκουτε; δέν τό θέλω!... Θα στήσω δυνατή κι ασάλευτη τή θέλησή μου άντίκρυ στην τυραννική θέληση. Έχω κ' έγώ, Ξένη, από τή φύση κάποια έ-

ξουσία. Δέ θ' άφισω να μου τήν πάρουν έτσι εύκολα!

ΕΕΝ. Μητέρα, σκέψου!

ΑΝ. Ναι, είμαι μητέρα και πρέπει να υπερασπιστώ τό παιδί μου. Είμαι δυνατή κ' έγώ τώρα για να νικήσω τον άδικητή έγωισμό!... Στέφανε, δέ θα φύγης... Θα μείνης εδώ!

ΣΤ. Πώς;!

ΑΝ. Ναι. θα μείνης εδώ! Άπάνω από τον τυφλό νόμο της ανάγκης στέκεται τό δικιο. Καί πρέπει τώρα τό δικιο να βγή νικητής από τό σκληρό τουτον άγώνα. Ο χωρισμός αυτός, αν γίνη με τέτοιο τρόπο, θα είναι ή καταδίκη κι ο θάνατος της άθωότητας από τον έγωισμό, τό φέμα, τήν κακία!

ΕΕΝ. Μητέρα! άς μήν ζυπνήση τόσο άγρια ή θέλησή σου. Μπορεί να φέρη χειρότερο κακό.

ΑΝ. Όχι! Έχει τόση δικαιοσύνη μέσα της ή θέλησή μου. ώστε μονάχα τό φέμα θα τή φοβηθή.

ΣΤ. Μένω.

ΑΝ. Βοηθός μου και δυναμωτής μου στον άγώνα που αρχίζω για τήν εύτυχία σας.

Ε. Για τήν εύτυχία όλων μας, μητέρα.

ΑΝ. Η δική μου πέθανε... Μά όχι! είπες αλήθεια. Θα ξαναβρώ τήν εύτυχία μου στη δική σας. Θ' άντικρύσω και πάλι τή χαμένη χαρά της ζωής

στη λάμψη της δικής σας χαράς!

Ε. Ο πατέρας!

ΠΑΥΛ. Έδώ είσαστε και πάλι όλοι. Στέφανε, σε περίμενα.

ΣΤ. Να που ήρθα.

ΠΑΥΛ. Άργησες. σε περίμενα από χτές, προτού φανερώσω τον κρυμμένο έαυτό μου.

ΣΤ. Ήρθα τώρα, που έπρεπε νάρθω.

Π. Καλά! θα μιλήσουμε και τώρα... Μά ήθελα ναμάστε οι δύο μας μόνο.

Ε. Πρέπει να φύγουμε;

Π. Ναι. σας παρακαλώ.

ΑΝ. Έγώ, υποθέτω, μπορώ να μείνω.

Π. Όχι. θα μιλήσουμε έγώ κι ο Στέφανος μόνο. Κανένας άλλος.

ΑΝ. Θα μιλήσουμε όμως ύστερα κ' οι δύο μας.

Π. Πολύ καλά. Φύγτε τώρα.

ΣΤ. Λοιπόν, κύριε Παύλο;

Π. Άκουσε, Στέφανε. νομίζω, ότι μπορώ να μιλήσω λεύτερα μαζί σου.

ΣΤ. Υποθέτω, ότι δέν έχετε καμιά άφορμή να πιστεύετε τό αντίθετο.

Π. Όχι βέβαια. Γι' αυτό πήρα και τήν άπόφαση τούτη... Πρέπει όμως σ' ό,τι σε ρωτήσω να

ΣΤΟ ΚΛΑΙΡΧΕΝ ΜΟΥ

I
Κονταί η νύχτα να πεθάνη
και το τραγούδι μας δεν τέλειωσε.
Όταν σε λίγο το σκοτάδι
πιάση να λυώνη
κι' ο ύπνος φεύγη,

II

Ki' η νύχτα πάσι να πεθάνη.
Σε λίγο πιά δεν θα γροικήμε
τα σιγαλά γλυκομυλήματα των λουλουδιών.
Στου ήλιου τις πρώτες πλανερές αχτίδες
θα οβύση το τρεμούλιασμα των αστεριών,
Και μās η βάρκα θα προσμύνη.

III

Πάμε πριν η αήγη ροδίση
και τα όνειρα χωθούν στα προσκεφάλια,
πάμε στ' άθανάτα άκρογιάλια
κάτω απ' τους ήσκιους να κρυφτούμε
βαθειά μέσο στο άνήλιο δάσος.
Δεν θα μās φτάνη ως εκεί πέρα
ή όχλολη που φέρνει η μέρα.
Μέσ' στην άποκομή μας τη γαλήνη
τοσ πόθον η κηδάρα χαμηλωμένη
το μουσικό της το ρυθμό θα χύνη.
Και μās απ' τη λαχτάρα λιγωμένη,
στών ήσκιων τη γλυκύτατη ευωδία
μέσ' σε μια θάλασσα φιλιά-και φύλλα
μακριά απ' τών πεθαμμένων τη μαυρίλα,
τη θεία θα ροφάνε μελωδία.
Πάμε βαθειά κατά τη δάση
σε λίγο η βάρκα θα περάση.

München Juli 1906.

S. P. P.

Η «Ακαδημία» των Goncourt, με τους δέκα της,
βρίσκεται σε μεγάλη κίνηση. Έκατό έργα, άπάνω κάτω,
μυθιστορήματα τα περισσότερα, είναι στυλιμένα για το φε-
τινό της το διαγωνισμό. Ο διαγωνισμός άφτος είναι ο τέ-
ταρτος που κάνει ίσαμσ σήμερα η «Ακαδημία», και
στούς έκατό τόσους συγγραφείους που στείλανε έργα τους ξε-
χωρίζουν πολλοί με άληθινή αξία. Έχουν άρκετή δουλειά,
και δύσκολη, οι κ. κ. δέκα. Τήν περασμένη χρονιά το
βραβείο δόθηκε στον Claude Farrère, στá 1904 βραβεύτη-
κε ο Léon Frapié, στá 1903 το βραβείο το πήρε ο An-
toine Nau. Γ'ά το ρετινό βιβλίο που θα βραβεύετ', και
για το συγγραφέα του, θ' γρίψουμε άμα βγούν τ' άποτελέ-
σματα του διαγωνισμού.

μου άποκριθής μ' όλη σου τήν ειλικρίνεια
ΣΤ. Συνήθισα πάντα μου να μιλω έτσι.
Π. Λοιπόν... άγαπή; τήν Ξένη;
ΣΤ. Κάτι περισσότερο· η Ξένη είναι για μένα
ή ίδια ή ζωή μου· τί λέω ;...είναι κάτι παραπάνω
κι από τή ζωή.
Π. Τόσο το χριτότερο.
ΣΤ. Μπορώ να μάθω γιατί;
Π. Γιατί πρέπει να τήν ξεχάσης.
ΣΤ. Να τήν ξεχάσω ;...Τό νομίζετε έσεις αυτό
δυνατό;
Π. Πρέπει.
ΣΤ. Λησμονάει κανείς τή ζωή του όσο ζή;
Π. Έχεις δίκιο· αυτό έπρεπε να τό ξέρω, άφου
τόσα χρόνια είχα κι άλλο παράδειγμα μπροστά μου
κάθε στιγμή. Λοιπόν άφου είναι έτσι, άς βρούμε
άλλα λόγια. Πρέπει να μ' ξαναδής τήν Ξένη.
ΣΤ. Τό συλλογιστήκατε καλά αυτό που μου
λέτε, κύριε Παύλο;
Π. Καταλαβαίνω τι θέλεις να μου πής : έρχου-
μαι πολύ άργά να σου τό ζητήσω· τό ξέρω· γι' αυτό
τό μί βλέπεις να σου μιλω άρκετά παρακλητικά.
Δέν τό ζητώ· παρακαλώ...Στέφανε, είναι άνάγκη
να γίνη τωρα έκείνο που έπρεπε να κάμω, πριν από

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για τήν Ελλάδα Δρ. 10. — Για τό Έξωτερικό
Φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στα κιάσκια τής Πλατείας Συντάγ-
ματος, Όμόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού
Τροχιάδρομου, (Όφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού
Υπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), (στο καπνοπω-
λειό Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Βεξάρχεια,
στα βιβλιοπωλεία Έστίας· Γ. Κολάρου και Σακέ-
του [όδός Σταδίου, άντικρύ στή Βουλή]. Στο Βό' ο,
βιβλιοπωλείο Κριστόπουλου.

Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός
χρόνου πάντα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

Ο ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ

θ' έ μās έ ρ μ η ν έ ψ ει τήν «Αποκάλυψη».
Ο Αντρεάδης είναι δικός μας, Αρχιγερνα-
διέρος μάλιστα τής δημοτικής, καθώς τόν είπε
τις προάλλες η «Ακρόπολη», κ' έρχεται σή-
μερα με τήν «Αποκάλυψη και με τις Γραφές
στο χέρι να μās κάνει να πιστέψουμε πώς στα
1927 θα μās άνήκει η Ίερουσαλήμ και ο κό-
σμος άλάκαιρος, γιατί τό λένε οι Γραφές, ενώ
έμεις πολύ τό φοβούμαστε πώς στα 1927 δ'
θα μās άνήκει ούτε η Αθήνα, άν ξεκολουθή-
σουμε τόν ίδιο δρόμο που τώρα κι άρκετά χρο-
νια τραβάμε.

Αδιάφορο ο Αντρεάδης τό πιστεύει αυ-
τό και θα κάνει, λέει, όλο τόν κόσμο να
τό πιστέψει έρμηνεύοντας στήν «Ακρόπολη»
τήν «Αποκάλυψη». Αν ο Αντρεάδης δέν εί-
ταν τίμιος άθροπος κι ά δέν είτανε δημοτικι-
στής, είχαμε πολλά να πούμε, πάνου σ' αυτό
τό ζήτημα, περισσότερα πάνιote άπ' όσα του

πολόν καιρό.
ΣΤ. Κύριε Παύλο· πρέπει ν' άρνηθώ όχι για τόν
ίδιο τόν έαυτό μου, αλλά...
Π. Ξέρω τι θα μου πής. Για νάχης τό θάρρος
ν' άρνήσαι με τόσην ειλικρίνεια, θ' πής, ότι κ' έσύ
είσαι η ζωή τής Ξένης.
ΣΤ. Ναι.
Π. Άκουσε, παιδί μου. Πολλές φορές στήν άν-
θρώπινη ζωή, ενώ αυτή τρέχει τό δρόμο της χαρού-
μενη κ' ήσυχη σαν ρυάκι διάφανο, με τό γλυκό
μουρμουρίσμα τής ευτυχίας μονάχα, φτάνει και στιγ-
μή, που φέρνει όλον τόν τρόπο κάποιος άπόκρυφης
κατάρτας, που θα σκοτεινιάση για πάντα τή ζωή
μας. Αν προφτάσουμε και νοιώσουμε τή στιγμήν
αυτή, μπορούμε να έλπίσουμε πώς θ' άντικρούσουμε
και πάλι τόν ήσυχο δρόμο. Άνίσως όμως από τή
φυσική άδυναμία μας άφίσουμε τή φοβερή στιγμή
να περάση χωρίς άντίσταση και να μās διπλώση στο
σκοτάδι τής, όλ' η ζωή μας θα είναι ένας φόβος.
Τή στιγμή αυτή τήν ένιωσα έγω και θέλω να τής
άντισταθούμε όλοι μας.
ΣΤ. Μα επί τέλους δ' έ θα μάθω τό μυστήριο
αυτό, που κρέμεται από πάνω μας και μās φοβερί-
ζει τόσο;

είπαν οι Θεολόγοι τής Αθήνας και περισσό-
τερα άπ' όσα κι ο ίδιος πιστεύει. Μα βλέπεις
δ,τι κάνει αυτός ο παράξενος άθροπος τό κά-
νει με μια σιδερένια πεποιθήση και με μια παι-
διάστικη άφέλεια που σου τραβάνε τό σεβασμό.
Συζήτηση δ' έ χωράει μ' αυτό τό χριστιανό·
δ,τι του μπει στο κεφάλι, όντε με φουρνέλλο
δέν του τό βγάξεις. Έγινε γρανίτης, σιδερόπε-
τρα πιά μέσα του. Γι' αυτό και μεις τραβιού-
μαστε με σεβασμό από μια τέτοια άγωνα συζή-
τηση και περιμένουμε να μās άποδείξει πώς
στον είκοστόν αιώνα που όλοι οι λαοί κοιτάζου-
νε να φτιάξουνε στόλους και στρατούς και να
δέσουνε γερές συμμαχίες για να πάνε μπροστά,
μονάχα έμεις οι Ρωμιοί, ο «περιούσιος λαός
του Κυρίου», καθώς μās λέει ο Αντρεάδης,
θα νικήσουμε τόν κόσμο και θα πάρουμε...τήν
Ίερουσαλήμ, γιατί τό λέν οι Προφήτες και η
«Αποκάλυψη».

Ένα μονάχα θα συστήσουμε στο φίλο μας
τόν Αντρεάδη γιατί τόν άγαπούμε· να μήν τό
πιστέψει πώς είναι «μάγος και σοφός και προ-
φήτης» κι δ,τι άλλο του ψέλνει η «Ακρόπο-
λη». Αλλά τα βαριά επίδητα, ναν τό ξέρει, κι
άλλα βαρύτερα, τα φορτώνουν οι φημερίδες στή
ράχη του καθενός δια θέλουνε να συστήσουν
κανένα άνάγνωσμά τους, δια θέλουνε να ρε-
κλαμάρουν τήν πραγματία τους. Να μήν πά-
ρει λοιπόν άέρα τό μυαλό του, μα να ξεκολου-
θήσει, σαν ξεμπερδέψει με τήν «Αποκάλυψη»,
ήσυχια τό δρόμο του, δουλεύοντας τίμια, καθώς
δουλεύει, για τήν Ίδέα και για τό ψωμί του,
σαν Αντρεάδης κι όχι σ'ά «σοφός που μās έ-
φερε νέον φως έξ Ανατολών».

ΟΛΟΣ

ο κοινωνικός βούρκος ξεπολύθηκε γύρω στ'α Πετούσεια,
σε μια υπόθεση δηλ. οικογενειακή, η σωστότερα σε
μια υπόθεση χρηματική, που για χάρη της θυσιάζ-
εται άσπλαχνα και οικογένεια και άθροπισμός και
κάθε άλλο ευγενικό αίστημα.

Ένα παιδί κληρονόμησε από τόν πατέρα του
ένα δυό εκατομμύρια και τό βίος αυτό τώρα κοιτά-
ζουνε ναν του τάρπαζουν οι συγγενήδες τους, διαίρε-
μένοι σε δυό ληστρικά μπουλούκια, οι μισοί από τή
μια μεριά λέγοντας πώς τό παιδί είναι τρελλό για
ναν του πάρουν τους παραδες και οι άλλοι μισοί φω-
νάζοντας πώς τ'άχει τετρακόσα για να μήν μπορέ-
σουν να τό ληστέψουνε οι πρώτοι.

Π. Μη ζητάς να τό μάθης. Καλύτερα για σένα.
ΣΤ. Κ' έσεις, κ' η γυναίκα σας και η Ξένη ά-
κόμα βυθίζετε τήν ψυχή μου στο σκοτάδι του μυ-
στικού φόβου, χωρίς να μου δείχνετε κ' έμένα τό
φόβο αυτόν! Είμαι τόσο πιο άδύνατος άπ' όλους σας
ώστε να διατάζετε να μου πήτε τήν αλήθεια;
Π. Λοιπόν τ'όνοιωσαν και κείνες;
ΣΤ. Δίχως να τό πουν και σ' έμένα, ενώ ίσα-ί-
σα έγω έπρεπε να τό πρωτομαθώ· επειδή, τό κατα-
λαβαίνω, έγω είμαι η άρχή και τό τέλος του φόβου
αυτού.
Π. Ποιος σε κάνει να μαντεύης τήν αλήθεια;
ΣΤ. Η λύπη μου. Η θλιμένη ψυχή μου δέν
είναι πιά ένα με τό σώμα μου και βλέπει τήν τρο-
μερή κατάρτα, που βαραίνει άπάνω μου! Γυρίζει τό
μάτι της στα παρασμένα και νοιώθω τήν κρυάδα του
θανάτου! Προσπαθεί να κοιτάξη βαθειά στα μελ-
λούμενα και ξανοίγει καθαρά κάτι, που ύπόσκειται
όλους τους πόνους όχι όμως και τή γαλήνη και τήν
παρηγοριά.
Π. Σώπα!...μ' έ φοβίζεις...Μου λ'ές έκείνα, που-
θελα να σου πώ...
ΣΤ. Και ξαναθυμάμαι τώρα πιο δυνατά τή
στιγμή που παιδί ακόμα πρωτομπήκα στο σπίτι

Μπορεί ο νέος Πετούσης ν' είναι τρελλός και να μην είναι; μπορεί ν' έχουμε δικιοί πρώτοι και να μην έχουμε κι άδικοι οι δεύτεροι. Άλλά ποιά ανάγκη να βγούν τα οικογενειακά αυτά άπλυτα στον τύπο και να βλέπει ο κόσμος με φρίκη όχι πιά συγγενήδες, μα Κανίβαλους κοιτάζοντας να φάνε έναν άνθρωπο;

Άν ο τύπος μας βρισκότανε κάπως άψηλότερα κι αν η κοινωνία μας εΐτανε λίγο αυστηρότερη, η Πετουσιάδα αυτή δε θαρχότανε να μας χαλάσει τα νεύρα και το στομάχι.

ΣΤΟ «ΝΕΟ ΑΣΤΥ»

της περασμένης Τετράδης (σελ. 1 στηλ. 6) ο κ. Μανώλης Τριανταφυλλίδης, ο φιλόλογος και συγγραφέας του σοβαρού και σπουδαίου επιστημονικού βιβλίου «Ενεηλασία ή Ισοτέλεια»;», δημοσιεύει ένα δυνατό και καλογραμμένο άρθρο με τον τίτλο «Αί τελευταίαί λέξεις του γλωσσικού ζητήματος», άπ' άφορμή της μελέτης του Μπρούκμαν, που τελευταία δημοσιεύτηκε μεταφρασμένη από το Λέκα Άρβανίτη στο «Νουμά».

Άφου η μελέτη του κ. Μπρούκμαν δημοσιεύτηκε στο «Νουμά» με τις σοφές παρατηρήσεις του κ. Πάλλη, κι άφου δημοσιεύεται τώρα κι ο «Μικρός πρόλογος» του κ. Ψυχάρη, που έρχεται σαν άπάντηση στη μελέτη του κ. Μπρούκμαν, δικιο βέβαια είναι να δημοσιευτεί και το άρθρο του κ. Τριανταφυλλίδη, και γι' αυτό στο φύλλο της Άλλης Κυριακής θάν το δημοσιεύουμε, άφου μάλιστα σ' αυτό το άρθρο γίνεται λόγος και γιά την καινούρια επιστημονική διατριβή του κ. Thumb, που είχε την καλοσύνη νάν τή στείλει και σέ μας ο σοφός καθηγητής του Marburg.

ΑΝΑΓΚΗ

νάπολογηθούμε και μεΐς άπαντώντας στη «Μικρή Άπολογία» που σ' Άλλη στήλη δημοσιεύει ο κ. Ξενοπούλος. Άνάγκη νάπολογηθούμε και νάν του πού μν πώς όσο νόστιμα και χαριτωμένα κι αν τά λέει δε θα μας καταφέρει ποτέ νάν τή πιστέψουμε πώς το κοινό διευθύνει το διευθυντή μιανής φημερίδας ή περιοδικού και το κοινό διευθύνει και τους συνεργάτες του.

Όχι. Μονάχα όσο κοιτάζουμε να εκμεταλλευτούνται το κοινό και να συμφορώνονται με τις άδυναμίες του, άφίνονται να διευθύνονται άπ' αυτό. Αυτόι— και θα μας τή συχωρέσει την κάπως βαριά

σας. Άνατρίχιασα σαν να πέρασε δίπλα μου ή πνοή του θανάτου. Θέλησα να γυρίσω πίσω μα ένοιωσα την ίδια στιγμή, ότι κάτι με τραβούσε εδώ μέσα, ότι εδώ θάβρισκα την παρηγοριά της άρφάνιας μου, ότι εδώ με περίμενε ή άγάπη ή κάποια άλλιώτικη άγάπη! Και το χαμόγελο της γυναίκας σου εΐταν ή δροσιά, που πρωτοστάλαζε στην ψυχή μου.

Π. Ω! ή άλήθεια! ή άλήθεια, που βασανίζει τόσα χρόνια τή ζωή μου!...Τί με κοιτάζεις έτσι; αυτά που μου λές είναι ή άλήθεια!...

ΣΤ. Μα δε μπόρεσα ποτέ να καταλάβω από ποιάν αιτία ένοιωθα τέτοιο αΐσθημα.

Π. Σώπα!...

ΣΤ. Τώρα όμως πρέπει να μάθω κ' εγώ την αιτία όλων αυτών.Τό θέλω...,έπειδή γνώρισα καλά τί θα πη «πρόβει».

Π. Ναι· πρέπει, γιά να ζαλαφρώσω κ' εγώ την ψυχή μου από τό βάρος της.

ΣΤ. Έπί τέλους! Ξς φωτιστή λίγο ο νους μου.

Π. Θυμάσαι τον πατέρα σου;

ΣΤ. Όσο κι Ξς ήμουνα μικρός, όταν πέθανε, ή εικόνα του έμεινε βαθειά τυπωμένη στο νου μου.

Π. Ξέρεις πώς πέθανε;

ΣΤ. Ναι· τό παιδιάτικο μνημονικό μου φύλαξε

λέξη ο φίλος Ξενοπούλος—είναι οι μπακάληδες του τύπου που ένα μονάχα σκοπό έχουν, πώς να πλατύνουν την κυκλοφορία τους και πώς νάκράξουν όσο μπόρεσουν περισσότερες πεντάρες από τό λαί, άδιαφορώντας αν με τό τέτιο φέρισμό τους τόν άποκοιτάζουν και τόν άποβουλιάζουν. Ύπάρχουν όμως και δημοσιογράφοι που σέβονται τόν έαυτό τους, που έχουν κάποια ιερώτερη και άψηλότερη από την πενταρολογία άποστολή, κι άγωνίζονται πώς να σύρουν τό κοινό μαζί τους, πώς νάν τό κάνουν να πιστέψει ότι αυτοί πιστεύουνε, πώς να χτυπήσουν τις άδυναμίες του και πώς να διευθύνουν άντί να διευθύνονται. Οι τέτιοι δημοσιογράφοι κ' οι τέτιοι λόγιοι δέν είναι ιεράγλωσσοι και ιεράψυχοι· έχουνε μια γλώσσα και μια ψυχή.

Μπορεί να μας πεί ο φίλος Ξενοπούλος πώς οι τέτιοι θάναγκαστούνε στο τέλος να φορτωθούν και τό σταυρό στον ώμο τους. Έχει δικιο· μα ίσια ίσια γι' αυτό δοξάστηκε και θεοποιήθηκε κι ο πρωτομάρτυρας του Γολγοθά.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΥΝΟΠΩΡΟΥ

Πάει τό ξανθό τό καλοκαίρι
Και στά κλώνια της κληματαριάς
Δέ σιγομιλεί κανένα ταίρι,
Μόνο κλαίει—ποιός ξέρει τί—ο βοριάς.

Και μιλώ σάμιλλητο τό βράδι,
Μέσ' στην παγερή χυνοπωριά·
«Τί έργεινες, γλωρό περιπλοκάδι;
«Που είσαι, πρόσση κληματαριά;

«Μαργαρίτα, τάνθια σου κλεισμένα
«Στην άγκάλη του θανάτου· ώιμέ,
«Τώρα και πώς θά ρωτώ γιά σένα
«Της παλιάς άγάπης μου καημέ;...»

Και ψηλά στά ουράνια τή σελήνη
Μέσ' σέ σάβανα λευκά θωρω,
Τώρα που μια χάρη γύρω σβύνει,
Που άναδενεί κάτι θλιβερό.

Και παρθένες άρρωστες, οι άχτίδες
Στά ξερόκλωνα κοιμούνται νεκρικά,
Και πειτούν στους ίσκιους νυχτερίδες,
Του χυνοπώρου στοιχειά και ξωτικά.

«Α, κι' αν ήσουν κ' έσθ κοντά μου
Μέσ' του χυνοπώρου τή βραδιά,
Θάχυνα τά μαύρα δάκρυά μου
Στή λευκή δουλειτρά σου ποδιά!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

καλά την Άγρια σκηνή που ζετυλιχτηκε στο στίγμα.

Π. Ξέρεις την αιτία του θανάτου σου;

ΣΤ. Όχι και τόσο· έμαθα κάποτε από κάτι μισά λόγια, ότι ή αιτία εΐταν κάποια γυναίκα, κάποια άτυχη άγάπη.

Π. Άκουσες ποτέ ποιά εΐταν ή γυναίκα αυτή;

ΣΤ. Όχι.

Π. Εΐταν...ή γυναικά μου!

ΣΤ. Ω!...μη μου πής τίποτ' Άλλο!

Π. Πρέπει να τ' άκούσης όλα...Όταν ή γυναίκα μου εΐταν άκόμη παρθένη· άνιδεν, άγάπησε τόν πατέρα σου·κι αυτός—καθώς τό φανερώνει ο θάνατός του—την άγάπησε παραπολύ. Η θέληση όμως του πατέρα της την άνάγκασε να γίνη σύτροφός μου κ' εκείνη δέν είχε τή δύναμη ν' άντισταθί. Έγώ δέν ήξερα τίποτ' άπ' αυτά. Τάμαθα πολύ άργά. Και τότε κατάλαβα ποιά εΐταν ή μυστική θλίψη που βασάνιζε την ψυχή της· ψυχή που ποτέ δέν έγινε ένα με τή δική μου και που έμεινε δλάκαιρη τόσα χρόνια άφιερωμένη μονάχα στην άγάπη του πατέρα σου!

ΣΤ. Αυτό λοιπόν εΐταν τό άνεξήγητο μυστήριο που μ' έφερε πάντα κοντά της, που από την πρώτη στιγμή που την είδα μ' έκαμε να πιστέψω

ΜΙΚΡΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Φίλιπε «Νουμά».

Όυτε σ' έξέχασα, ούτε πειράχτηκα με κάτι πειραχτικά που έγραφε γιά μένα σ' ένα από τα τελευταία σου φύλλα. Έκαμα μόνο πρόσκαιρη διακοπή στη συνεργασία μας—συνεργασία που πολύ, πιστεψέ το, με τιμή και ξεχωριστή ευχαρίστηση μου δίνει, —έξ αιτίας που όλον αυτό τον καιρό ήμουν παραφορτωμένος με δουλειές. Ήθελα να σου τό έγραφα πριν, γιά να μη με παρεξηγήσης, και μάλιστα τότες που είχες την καλοσύνη να μου στείλεις τό γραμματάκι του Ψυχάρη μ' ένα παραπονηάτικο σημείωμα σου· όμως εκείνες τις ήμέρες ίσια-ίσια δέν άδειαζα ούτε γιά δυό λόγια. Γι' αυτό δέν άπάντησα άκόμα και του Ψυχάρη.

Πρέπει να ξέρης πώς στη «Διάπλαση» ο χρόνος μας τελειώνει με τό Νοέμβρη και άρχινάει με τό Δεκέμβρη. Και μέσα σ' αυτή τή σκοτούρα, που δίδει πάντα μια τέτοια έποχή σ' ένα περιοδικό,—και στη «Διάπλαση» κάτι παραπάνου,—μου ήλθε κι' Άλλη μια από τα «Παναθήνια» που με παρακάλεσαν τώρα πάλι να διαβάσω τά βιβλία και να γράψω κριτικές. Και πρέπει συνάμα να ξέρης, πώς αυτά όλα, όσο βαρετά κι' αν μου είναι καμμιά φορά, μέρρει να τά κάνω μ' εύσυνειδησία, γιάτί συλλογίζουμαι πολύ και τους ανθρώπους που με πληρώνουν και τόν κόσμο που με διαβάσει. Με Άλλους λόγους δέν κοροϊδεύω ούτε τή Διάπλαση, ούτε τα Παναθήνια, ούτε τας «Άθήνας», ούτε τό Νουμά, ούτε κανένα. Κι' αν σέ καθίνα σχεδόν άπ' αυτά τά φύλλα γράφω και γλώσσα χωριστή, αυτό σημαίνει όχι μόνο πώς δέν τό κοροϊδεύω, καθώς μουΐθαλες τις προάλλες, αλλά άπεναντίας πώς τά σέβουμαι και τά τιμώ. Τοϋτο θα προσπαθώ να δείξω στη μικρή αυτή άπολογία, γιά την ώρα, κρύβοντας την όρεξή μου και γιά καμμιά μεγαλύτερη, όποτε άδειάσω περισσότερο, γιάτί μα την άλήθεια, τό ζήτημα άξίζει τόν κόπο. Μη βλέπης που τό κάνω σήμερα προσωπικό. Όχι, είναι ζήτημα πολύ γενικό, και στοχάζουμαι πώς και αυτούς που κάνουν σαν έμέ, και τους Άλλους που κάνουν άντίθετα, όλους τους ένδικαίρει τό ίδιο.

Λοιπόν, άπολογούμαι κ' εξομολογούμαι πώς γιά μένα ή γλώσσα δέν είναι σκοπός, παρ' άπλό όργανο. Κι' από τή γενική αυτή άρχή, τή δική μου, — που

ότι βλέπω κάποιο πολυαγαπημένο μου πρόσωπο!

Π. Ναι, αυτό εΐταν που τόσα χρόνια με κρατούσαν έμένα πολύ μακριά της, που την άνάγκασε να με νομίζη γιά ξένο κι Ξς μή μου οξνέρονε τίποτα. Μα εγώ τό ένοιωθα πολύ βαθιά. Όταν έγινες του σπιτιού μας κάτι σκληρό κι άγριο ξυπνούσε μέσα μου· είχα όμως τή δύναμη να τό πνίγω. Άλλά τώρα δέν είναι αυτό μονάχα. Μέσα μου γεννήθηκε παντοδύναμος κι ο τρόμος, έπειδή λόγια Άλλωνε με κάμανε να σκεφτώ βαθύτερα...

ΣΤ. Ω! τά λόγια του κόσμου!

Π. Τά ξέρεις κ' έσύ;

ΣΤ. Όχι...μα ένοιωσα τή δύναμή τους.

Π. Άκουσα χτές να λένε: τό παιδί του σκοτωμένου αγαπάει την κέρη της γυναίκας, που στάθηκε άφορμή του θανάτου του· κ' εΐπαν άκόμη—χωρίς να τό καταλαβαίνουν ποιά τρομερή άλήθεια έλεγαν—ότι δέν είναι καθόλου παρξένο να ξαναγίνη ή ιστορία παρόμοια με του πατέρα σου!

ΣΤ. Όχι! Ξς! δέν είναι μπορετό να γίνη αυτό!

Π. Δέν ξέρουμε ποιους άπόκρυφους νόμους κλει μέσα της ή φύση, γι' αυτό πρέπει να πιστεύουμε, ότι όλα μπορούνε να γίνουν.

ΣΤ. Είναι τόσο σκληρό αυτό που άκουσα, μου

άν δεν σφάλλω, είναι ή πρέπει να είναι ή αρχή όλων των λογικών ανθρώπων, — ξεκινώντας, δε ντρίπουμαι και δε στενοχωρούμαι καθόλου, όταν έχω κάτι να πω σ' έναν άνθρωπο, να μεταχειριστώ τή γλώσσα που καταλαβαίνει καλύτερα. Φτάνει βέβαια να τήν ξέρω! Δέν τό κάνω, βλέπεις, σαν τους Έγγλέζους, που επιμένουν να μιλούν παντού και πάντα έγγλέζικα, και που προτιμούν να μη έννοηθούν στον αιώνα παρά να καταδεχτούν να μιλήσουν τή γλώσσα του άλλου, κι όταν ακόμα τήν ξέρουν στην έντέλεια. "Όχι, τέτοια μανία, άπολογούμαι κ' έξομολογούμαι' δε μου ήλθε ακόμα...Τό συμφέρο μου, τό ήθικό έννοώ, είναι να με καταλαβαίνουν όσο γίνεται τελειότερο, και γι' αυτό μιλώ και γράφω κατά τήν περιστασιακή έντέλεια τή γλώσσα που ο άκροατής μου ή ο άναγνώστης μου καταλαβαίνει καλύτερα. Και για να τήν καταλαβαίνει καλύτερα (αυτό σά σε παρένθεση), θά πη πώς σ' αυτή είναι συνηθισμένο τό μάτι του και τ' αυτή του, αυτή δέν τόν ξαφνιάζει, και φυσικά αυτή του άρτεει καλύτερα.

"Έτσι λοιπόν όταν γράφω στη «Διάπλαση» μεταχειρίζομαι τή γλώσσα που καταλαβαίνουν και άγαπούν οι άναγνώστες (ή πλειονοψηφία τους, έννοώ,) του περιοδικού αυτού. Όταν πάλι γράφω στις "Αθήνας, μεταχειρίζομαι μιάν άλλη, που τή θέλουν οι άναγνώστες τής έφημερίδας αυτής. Και όταν τέλος γράφω στο Νουμά, μεταχειρίζομαι άπάνω-κάτω τήν καθάρια δημοτική, γιατί έχω πεποίθηση, πως οι άναγνώστες σου, συνηθισμένοι τόσα χρόνια σ' αυτή, θά ξαφνίζονται και δε θά με καταλαβαίνουν έτσι καλά, άν μου έστριβε άξαφνα ή βίδα να τους γράφω σε άλλη.

"Ίσως θά μου πής : Τι άναγνώστες, πλειονοψηφία και κολοκύθια! Γράφεις κάθε φορά τή γλώσσα που θέλουν ο Παπαδόπουλος, ο Μιχαηλίδης, ο Πώπ, ο Ταγκόπουλος. Γράφεις τή γλώσσα που σου επιβάλλουν οι εκδότες και οι διευθυντάδες!

Μά τό ίδιο δέν είναι; "Η νομίζεις πως άν ο Πώπ πείθονταν άξαφνα πως οι άναγνώστες των "Αθηνών προτιμούν τή γλώσσα του «Νουμά», δε θά με παρακαλούσε να γράφω τά χρονογραφήματά μου στη δημοτική; Κάθε φύλλο έχει τό κοινό του, και τό κοινό διευθύνει τό διευθυντή, και τό κοινό διευθύνει τό συνεργάτη.

Τώρα όμως θά μου πής : Μά καλά, μπορείς έσύ να ξέρεις και να γράφεις τόσες γλώσσες;

Ναι, βρε άδελφί! πώς τό θέλεις; τις ξέρω...

Ξέρω ακόμα και άλλες, που δε μου δόθηκε ακόμα ευκαιρία να τις γράψω. Τι σου φαίνεται; "Άσε να να μου άναθήσει καμμιά φορά ο Μαρσαλής καμμιά μετάφραση, και τότες να ίδης και υπερακαθαρεύουσα που δέν τήν έγραψε ούτε ο Μιστριώτης! Με παίρνεις έμένα για κανέναν άμαθη, μονόγλωσσον;...Μά θε λοιπόν, φίλε μου, πως είμαι γλωσσομαθής. Ξέρω έλληνικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά, άθηναικά, παναθηναϊκά, διαπλασιακά, νομικά, και πάει λέοντες. Να σου πω τήν άλήθεια, κ' έγώ δέν τό ήξερα καλά-καλά πως κατέχω τό πολύτιμο αυτό δώρο και σ' εύχαριστώ πολύ που μου δώκες άφορμή να τό μάθω...Και να σου πω και κάτι άλλο; Να τό μυστήριο που έγώ κερδίζω πιό πολλούς παράδες άπ' όλους όσοι δουλεύουν με τήν πέννα: ή γλωσσομάθεια, φίλε μου, ή γλωσσομάθεια!

"Έχεις να μου πής άλλο τίποτα; "Α, τό ξέρω! Θά μ' έρωτήσεις, ποιά γλώσσα μάρτεσει λοιπόν έμένα; και ποιά γράφω με περισσότερη εύχαρίστηση;

Μ' αυτό πρέπει να τό ξέρεις, γιατί τό είπα θαρρετά σ' όλες τις γλώσσες που γράφω. Κάθε άνθρωπος, όσο Μετσοφάντης και άν είναι, έχει τή μητρική του γλώσσα. Τήν έχω κ' έγώ, κι αυτή μεταχειρίζομαι πάντα, κάθε φορά που γράφω κάτι δικό μου, του γούστου μου, και βάζω μέσα τήν ψυχή μου, τήν προσωπικότητά μου, και άποιείνομαι στο δικό μου κοινό, όχι πια σά συνεργάτης του τάδε περιοδικού ή τής δείνα έφημερίδας, αλλά σαν συγγραφέας, σαν καλλιτέχνης, σαν Ξενοπούλος. Έναν «Κόκκινο Βράχο», μιάν «Αναθροφή», στην ίδια γλώσσα θά τά έγραφα, είτε για τό «Νουμά» τό προωρίζα είτε για τά «Παναθήναια». Κι άν δέν τά δέχονταν κανένας διευθυντής, θά τά βγαζα μονάχος μου σε βιβλίο. Κι αυτό θά έκανα πάντα και πάντα τήν ίδια γλώσσα θά έγραφα, τή δική μου, άν είχα περιουσία ή άλλη δουλειά, κι άν δέν ήμουν ύποχρεωμένος να γράφω έδώ κ' εκεί για να ζούμε δέκα νομάτοι...Καθημένη γλωσσομάθεια!....

Βλέπεις λοιπόν, φίλτατε «Νουμά», πως δέν κοροιδεύω κανένα. Άπεναντίας τιμώ τόν καθένα και τόν σέβουμαι. Ξέρεις ποιός δε σέβεται και κοροιδεύει τό Νουμά; "Ο Σταματάκης ο Βάλβης, που σου στέλνει γράμματτα κ' επιγράμματτα στην καθαρεύουσα. Και ξέρεις ποιός δε σέβονται και κοροιδεύουν τά «Παναθήναια»; Μερικοί λόγιοι που στέλνουν στο Μιχαηλίδη άρθρα στη δημοτική κ' επιμένουν να τά δημοσιέψη, και τόν βρίζουν όταν τά βίχνη στο κα-

αθί. "Όχι έγώ που μιλώ και γράφω στον καθένα με τή γλώσσα του! Τό κάτω-κάτω τής γραφής, αυτό δέν ύπαγορεύει κ' ή καλή άνατροφή;

Γιά σου,

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΈΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ

Καθούμαστε μιά μέρα και συζητούσαμε μ' ένα παλιό φίλο μου τήν έθνική μας κατάσταση. Έίπαμε πολλά κ' ή συζήτησή μας τελειωμό δέν είχε. Έπιτελούς συφωνήσαμε κ' οι δύο μας ότι ή Πατριδα θά είχε μεγάλο μέλλο άν υπήρχε δικαιοσύνη στον τόπο και ασφάλεια. Οι πολιτικοί μας άφάνισαν τόν τόπο, ποτές δε σκέφτηκαν για τήν πρόοδό του, όπως τό βλέπεις σ' όλα τά έθνη, και σ' αυτά άκόμη τά νικησόμενα. "Ο ρωμικός έχει πολλά καλά συστατικά εκ γενετής, και σιγκρινοντάς τον με όλους τους άλλους λαούς, έχει πολύ περισσότερα φυσικά προτερήματα, αλλά τί τόν άφελούν όταν δέν έχει μιá πατρική κυβέρνηση για να φροντίξη γι' αυτόν και διαφεντέξη τό δικίο του;

Πάρε τις έπαρχίες π' ο χωρικός δουλεύει νύχτα μέρα για να φέρη τις δυό άκρες 'σο ένα μέρος, και δέν έχει τά μέσα να καλλιεργήση τό χωράφι του. Άναγκάζεται να καταφύγη σε κάτι άδυναειδούς τοκογλύφους για να δανεισθή μερικές δραχμές με πενήντα κ' εκατό στα εκατό τόκο, που καταντά να δουλεύη γι' αυτούς, και γι' αυτό δέν μπορεί να σηκώση κεφάλι.

Αυτούς τους τοκογλύφους θά τους εύρης σε κάθε έπαρχία και στις μεγαλούπολες άκόμη, που μ' αυτό τους τό επάγγελμα κάμανε περιουσίες κ' έχουν τό κάθε τι στα χέρια τους, και στις έκλογές άκόμη αυτοί θά όρίσουν τό βουλευτή του, και θ' αναγκάσουν τό λαό να του δώση τόν ψήφο του, με άλλα λόγια κάνουνε ό,τι θέλουνε. "Ο χωρικός τους φοβάται γιατί τους δανείζεται χρήματα, κι ο βουλευτής πάλι αναγκάζεται να κάνει ό,τι του πούνε. Είναι οι κοτζαμπασήδες του χωριού, κ' έχουνε περισσότερη δύναμη στα χέρια τους παρά όλη ή! Κυβέρνηση.

Τύφλα νάχη ή εποχή τής Τουρκοκρατίας. Σήμερα ο λαός ύποφέρει πολύ περισσότερα παρ' όσα ύπέφεραν οι παπούδες του απ' τους τούρκους πασάδες. Έδώ και κάμποσα χρόνια είχε ένας φίλος μου ένα χωράφι τριγύρω στην Άθήνα από πατρική του κληρονομιά. Τό χωράφι αυτό όντας μάλλον οικόπεδο, τό άφισε για κάμποσα χρόνια άκαλλιεργητο, όπου εξαίφνα μιá μέρα βλέπει εργάτες να σκάφουν για να βάλουν θεμέλια. Τρέχει στην άρχή, αλλά που άρχη να τόν άκούση. Άλλαγκάστηκε να βάλη ανθρώ-

σπαράζει τόσο τήν καρδιά, ώστε δέν έχω τή δύναμη να συλλογιστώ τίποτα... "Η μητέρα τής Ξένης αίτία του άδικου θανάτου του πατέρα μου!...

Π. Γ'. αυτό δέν πρέπει να ξαναδής τήν Ξένη. ΣΤ. Μά τότε γιατί να νιώθη ή ψυχή μου τήν άνιστόρητη εκείνη χαρά τής γαλήνης, όταν αντίκρυζα τή μητέρα της κι όταν βρισκόμουν κοντά της;

Π. Έπειδή μέσα στη ματιά της, μέσα στην άγάπη της αντίκρυζες τήν ψυχή του πατέρα σου!

ΣΤ. "Όχι! όχι!...δέν είναι άλήθεια...Αυτό που μου λές με τρομάζει!

Π. Ναι! γιατί βλέπει καθαρά ο νους σου, ότι δέν είναι σωστό, δέν τό θέλει ή φύση ή ίδια να γίνη δική σου ή κόρη τής γυναίκας, που τήν άγάπησεν ο πατέρας σου, τής γυναίκας που δε χωρίστηκε ποτέ από τήν ψυχή του!

ΣΤ. "Όλα δεσ άκούω είναι τόσο παράξενα!... Κλειούνε τόσο μυστήριο!...

Π. Καταλαβαίνεις, ότι ή μητέρα τής Ξένης δέν είναι πια Ξένη για σενα;

ΣΤ. Μά όχι! δέν είναι άλήθεια αυτά, επειδή τότες έπρεπε να τή μισήσω!

Π. Θά είταν ως να μισούσες τόν πατέρα σου!

ΣΤ. Τι σκοτάδι τριγύρω μου, μέσα μου, παντού!

Π. Φύγε μακριά τους να βρεθής στο φως.

ΣΤ. Μά αυτό είναι σαν να πηγαίνω στο θάνατο!

Π. "Ο θάνατος είναι άν μείνης.

ΣΤ. "Η ψυχή μου μου φωνάζει «όχι!»

Π. Θά γίνη αυτό που λέω...Δε θέλω να μεγαλώσω άλλο τό βασανιστήριο τής δικής μου ψυχής. Άρκετά ύπόφερε τόσα χρόνια. "Η δύναμή της κουράστηκε πια και θέλει τώρα να βρη ήσυχία. Δε θά ξαναδής τήν Ξένη για να πάψω κ' έγώ να βλέπω πάντα μπριστά μου τήν άγάπη του πατέρα σου στη γυναϊκά μου. Θέλω να διώξω μακριά τόν ίσκιό που μ' έμποδίζει να βρεθώ κοντά τους.

ΣΤ. "Ω! τώρα καταλαβαίνω...

Π. Τό νιώθεις τί σου λέω; Δε βαστώ πια να κρυφομαραίνουμαι από τήν παντοτεινή λύπη που μου γεννάει τό αντίκρουσμά σου με τή γυναϊκά μου! Δέν τό καταλαβαίνεις λοιπόν, ότι σ' είενα βλέπω τόν πατέρα σου, που μένει πάντα έδώ για να μου κλέβη τήν άγάπη των δικών μου και να με ξεδικιέται για τόν άδικο θάνατό του, ενώ έγώ δε φταίω καθόλου! καθόλου!

ΣΤ. "Ω! αυτή είναι ή άλήθεια! τά λόγι' αυτά δέν κλειούνε κανένα μυστήριο! Τά λές μέσ' από τήν καρδιά σου!

Π. Ναι! ναι! "Αφού φανέρωσα ό,τι έκρυβα τόσα χρόνια, αυτή είναι ή άλήθεια, κι άν τρομάζω από κείνα που άκουσα, τρομάζω για τόν έαυτό μου και για τό παιδί μου!...Θέλω να φύγη και θά φύγη για πάντα άποδώ μέσα.

ΣΤ. Κ' έγώ τρομάζω μ' αυτό που μπορεί να γίνη κατόπι!

Π. Και τί μπορεί να γίνη; Σώπαινε...Ποιός νάναί πάλι; Έμπρός!...

ΝΙΚΗΤΑΣ. Καλημέρα σας.

Π. Καλημέρα, Νικήτα. Πώς είταν κι αυτό;

ΝΙΚ. Σ' ήθελα' έχω να σου μιλήσω.

Π. Μιλιστα...Στέφανε, θά ξαναμιλήσουμε γι' αυτό τό ζήτημα. "Αμα είναι καιρός θά σου πρραγείλω έγώ κέρθης.

ΣΤ. Πολύ καλά. Καλημέρα σας.

Π. Μου τό είπεν ή κόρη σου, Νικήτα, ότι ήθελες να με συναντήσης; τί τρέχει;

ΝΙΚ. Ναι! τό αποφάσισα πια να σου μιλήσω για κάτι πολύ σπουδαίο.

Π. Σ' άκούω.

ΝΙΚ. Δε μου λές πρώτα' δυσαρεστηθήκατε σε τίποτα με τό Στέφανο;

Π. "Όχι, καθόλου.

πους εκεί οπλισμένους να φυλάξουν νύχτα και μέρα για να εμποδίσουν τους άρπαγες... το εύγενικό έργο τους. Ύστερα από πολλά, τρέχοντας από δικαστήριο σε δικαστήριο, κατώρθωσε να εξασφαλίσει το χτήμα του, και όλη η δυσκολία ετανα, γιατί ένας ή δυο βουλευτάδες είχανε μέσα το δάχτυλό τους. Που άκουστάκανε τέτοια πράματα; Ούτε στο πιο άπολίτευτο έθνος δε βλέπεις τέτοιες αδικίες. Που και πως μπορεί να βρής το δικίο σου στα δικαστήρια, που δεν μπορείς να βρής κανένα να σ' ακούσης πριν βάλης το χέρι σου στην τζέπη. Ο πρώτος που θα δής θα είναι κανένας γραφιάς, κανένα σκολιόπαιδο που μπήκε εκεί με το μέσο καπιανού βουλευτή. Του μιλείς και δε γυρνά να σε διή, αν και δεν έχει τίποτις να κάμη. Τόν ίδιο τρόπο θ' απαντήσης αν πās και δέκα φορές. Δεν του έρχεται φαίνεται στην άξιοπρέσειά του να γυρίση να σε διή. Πάρε όμως συστατικό απ' το βουλευτή που του έδωκε τη θέση, και θα τόν διής να πεταχτή στα πόδια του, και ν' ακούση το τι έχεις να τόν ρωτήσης.

Αυτά συμβαίνουνε κάθε μέρα, και νάχουμε χάρη στο ήμερο και εύγενικό αίτημα του λαού, είδε-μη ο θεός ξέρει τι μπορούσε να γένη.

Έδω τώρα και κάμποσους μήνες διάβαζα για μια δίκη στην Αθήνα για ένα διαζύγιο. Όπως αποδείχτηκε το πράμα, κι όπως ο καθένας τόβλεπε και το περίμενε, ο άντρας είχε όλο το άδικο, κι όπου κι αν δικάστηκε, ή απόφαση εταν έναντιό του, όπως τούπρεπε. Αλλά αυτός για να κερδίση καιρό, έστειλε τη δίκη απ' τόνα δικαστήριο στο άλλο δυο που έστι τέλους κατάλαβε πως δεν είχε καμιά έλπίδα, γιατί όλες οι μαρτυρίες εταν έναντιό του, εκτός κάτι ψευδομαρτυρίες που είχε φέρει ο ίδιος. Αύτη ή δίκη βάσταξε περισσότερο από έννια μήνες, ενώ σε κάθε άλλο τόπο δε θα βαστούσε ούτε έννια μέρες. Το χαρακτήρα του τόν έδειξε πιο καθαρά στην τελευταία του πράξη όπου κατώρθωσε κ' έκανε ένα ψεύτικο άγροπομπλητήριο σ' ένα συγγενή του για το σπιτικό του, που το περισσότερο ετανε χτήμα τής γυναικας του, κ' έβηγε τα μεσάνυχτα για την Αμερική. Σε ποίο άλλο τόπο μπορούσε να κάμη εύκολα ένα τέτοιο πράμα παρά μόνο στην Ελλάδα; Εκεί ο καθένας παίρνει το νόμο στα χέρια του, και κάνει ό,τι και όπως θέλει. Ξέρω ανθρώπους που βρέθηκαν σ' έμπορικές δίκες κ' είχανε φως φανερά το δικίο τους, κ' έντοσούτη δικάζονταν για την ίδια υπόθεση για πέντε κ' έξη χρόνια, και απόφαση τελειωτική δεν μπορούσαν να πάρουνε, ώστε όπως είπα ούτε δικαιοσύνη υπάρχει στον τόπο ούτε ασφάλεια. Θυμίζμαι μια φερά κάμποσα χρόνια τώρα που γνώρισα έδω ένα βουλευτή απ' την Αθήνα, κ' εκεί που μιλούσαμε πολλά και διάφορα, μου είπε πως δεν κάνουμε καλά να γράφουμε εμείς απ' το έξωτερικό για τόν τόπο, γιατί δεν τόν γνωρίζουμε

σαν αυτούς του απάντησα πως αν τόν γνωρίζαμε σαν αυτούς, θα γράφαμε περισσότερο ή απάντηση αυτή σφάλησε το στόμα του.

Manchester 25 Νοέβρη.

ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗ
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΦΟΥΡΤΟΥΝΑΣ (*)

A'.

Κάτω ή θάλασσα βογγίζει, κάτασπρη, άφρη γεμάτη, Πάνω άγρια σφυρίζει, διώχνει σύννεφα, σπαράζει. "Ό,τι βρει, ό,τι του λάχει, σαν στοιχειό καταραμένος, "Ο άγέρας τής φουρτούνας, απ' το θάνατο σταλμένος.

Και σαν μαύρ' άστροπελέκι μεσούρανα σηκώθη Στο σεντόνι τής μαυρίλας, που ο ουρανός έστρώθη Το πουλί, που μια χτυπάει με την μύτη του τα νέφη, Κι' άλλη τα φτερά τεντώνει, και ή θάλασσα τα βρέχει.

Και σαν μήνυμα φοβέρας και καμπάνα του θανάτου Ξάφν' ακούγεται ή φωνή του, και χτυπούνε τα φτερά τους, Και χροούμενα τα νέφη, άγροικούν βοή λαχτάρας Πέθο μαύρο, πάλη, πάθος, αίμα, ένειρα κατέραι.

Στεναγμοί, φωνές, αντίκρα—λές ζητούν να βρούν τόν πάτο Τ' άστροπούλια, που βουτούνε μέσ' στο κύμα το δροσάτο, Και χωρίς να καταλάβουν, πως ζωή τ' άστροπελέκι Θενή φέρη εις την πλάση—λές τους σκιάζει το τουφέκι...

Μόνο πάλι σαν σαίτα ίσιο χιτατεντωμένο "Υπερήφανα με δόξα ξεπροβίλλει τιμημένο Το πουλί, που φέρνει μόρρα κι' όπου σκίζει τα ούράνια Σαν ζητάει να δείξη σ' όλους, που τής δάφνης τα στεράνια.

B'.

Μια στιγμή... και μολυβένια χαμηλώνουνε τα νέφη, Λές κ' έχάθηκιν ο "Ηλιος κι' ούτε έχτιδα μια του γνώσει. Ψάλλει άγρια, βογγάει άσπρο κύμα ραγιαμένο, Και δεν πάλλει ή καρδιά μου, κ' είν' το αίμα μου πηγμένο.

"Ακου—πως βροντάει, πως σέρνει την βροντή ο μαύρος θόλος "Ακου—μήνυμα θανάτου, που χαλάει ο κόσμος όλος. Κει ή θάλασσα μαλώνει, με τόν άνιμο τόν κλέφτη, "Δω ή θύελλα σφυρίζει και άστροπελέκι πέφτει.

Χτυπημένος ο άγέρας την όργή του να ξεοπάση Σκόνη, στάχτη καν' το κύμα, όπου γύρευε να σπάση

(*) Procellaria—οικογένεια πτηνών, που εμφανίζεται σιμά στα πλοία και σ' άπροξίγια μόλις αρχινήσει ή φουρτούνα. Η ίδια του έργου θυμίζει κάπως τόν άρχαιο Έλληνικό μύθο τής Άλκυόνας.

Στο θυμό του, στην αντίκρα το βουνό, του έπε' αμέτρα— Πιοός την δύναμη την έχει σού, το κύμα, γι' ή πέτρα ;

Κι' από πάνω πάλι βλέπεις το πουλί ν' ανεμοδέρνει Και να κλιθή, να γελιή και τή θύελλα να φέρνη...

— Τι γελάς, Πουλί του Χάρου ; Μη δε σκιάζεσαι καθόλου 'Κείνο το ρυάσιμο, την μόρρα, την βεγγέρα του διαβόλου; — Είν' τα σύγγεφα γελοία, είν' τα κύματα παιγνίδια Δε με σκιάζουν, τής θαλάσσης είν' τα ψεύτικα στολίδια.

Θά φωνάζουν, θά τσιρίζουν, μα θά πέσουν κουρασμένα Μη μπορούν ποτέ τους ήλιο να σκεπάσουν μαζωμένα ; Δε σκεπάζουν ! "Ας τα ! Πάλι θενά πέσουν με το κλάμα Κ' είν' άφρη αυτό, που βλέπεις, είναι ψεύτικο ένα πράμα

...Ξάρνου έφεζε' σά φείδια τρέμουνε και πάλι εδουώνται Οί φωτιές, που λές στον "Αδη, πως στην κόλαση γιννιούνται Και τα κύματα τις πνίγουν, και ή θάλασσα σπαράττει Κ' οι βροντές τις συνοδεύει... και θαμπώσανε το μάτι...

Είν' φουρτούνα! Καταιγίδα! "Αλλη μια στιγμή... ξεσπάει... Το πουλί ψηλά σηκώθη, τή φουρτούνα περιγέλαει... Είν' ο ψάλτης τής τρομάρας ! Θά χτυπήσ' άστροπελέκι ! "Ας χτυπήση ! Δεν το σκιάζει ! Δε φοβάται το τουφέκι...

"Ακου—πως βροντάει, πως σέρνει τή βροντή ο μαύρος θόλος "Ακου—μήνυμα θανάτου, πως χαλά ο κόσμος όλος. Κει ή θάλασσα μαλώνει, με τόν άνιμο τόν κλέφτη, "Δω ή θύελλα μουγκρίζει και άστροπελέκι πέφτει.

"Οδησά 2.5.903.

Π. ΔΕΦΑΣ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

A'.

"Αγαπητέ Νουμά,

Σ' ένα χωριό κανείς τί μπορεί να έβη ; Λίγα πράματα. Θα περάση από δω, θα πάη από κει, σε δυό ώρες θα τάχη όλα γυρισμένα. Μήτε χτίρια μεγάλα θάβρη, μήτε άρχοντιά πολλή, μήτε θείκτρα, μήτε, μήτε. Το πρώτο πρώτο που θα νοιώση, καθαρό άγέρι, και γλυκό νερό.

Ύστερα, απλάτητα μεγάλη, που τή νοιώθει κι' αυτή άμα κουθεντιάση με χωριανούς. Έδω ζούν οι άνθρωποι πολύ περιορισμένα, μα και πιο ήσυχα. Τόν καιρό τους οι άντρες τόν ζοδεύουνε στη δουλειά τους, κ' οι γυναίκες στα σπιτικά τους. Σε τίποτις, από το νοικοκυριό τους κ' όζω, δεν ανακατέβουνται. Ο άντρας έδω είναι πάντα άντρας κ' ή γυναίκα πάντα γυναίκα. Προσπαθούν και τα παιδιά τους έτσι να τα μάθουν άφου τα μορφώσουνε λίγο πολύ ο καθέ-

NIK. Ξέρεις, στο σπουδαίο που θα σου πω έχει να κάμη πολύ κι αυτός.

Π. Μπα ; ...λοιπόν ;

NIK. Δε μου λές ; τόν πατέρα του δεν τόν ει- χες ίσο γνωρίσει καθόλου.

Π. "Αμα ζούσε ; ...Όχι !

NIK. Βέβαια άμα ζούσε τί ; ύστερις από το θανάτο του ήθελες να τόνε γνωρίσης; Νάστιμο κι αυτό.

Π. Καμιά φορτ τυχαινει να γνωρίζουμε παρα- πολυ έναν άνθρωπο ύστερ' από το θανάτο του. Μη με κοιτάζης με τόση άπορία. Τόνε γνωρίζουμε παραπολύ από τα λόγια τών άλλων.

NIK. "Α ! έτσι ; Σ' αυτό δεν έχεις άδικο.

Π. Κι' τότε γνωρίζουμε μάάλιστα τόσο, που να μη φύγη ποτέ από το νου μας.

NIK. Πολύ σωστά.

Π. Μα γιατί με ρώτησες, αν γνώρισα τόν πα- τέρα του Στέφανου ;

NIK. Θα σου πω... Δε θα ξέρης βέβαια, ότι εταν ο στενότερος φίλος μου.

Π. Φίλος σου ; ...όχι.

NIK. Ναι! είμαστε φίλοι πολυ στενοί. άδερφι- κοί φίλοι από τα μικρά μας χρόνια.

Π. Λοιπόν ;

NIK. Και τή φίλια μας αυτή θελήσαμε να την κάνουμε ακόμη πιο στενή, δηλαδή να την κάναμε συγγένεια, να τή δέναμε σφιχτά και με το αίμα μας. Για τούτο άμα βρήκαμε καθένας τή σειρά του κι αποκατασταθήκαμε, δώσαμε λόγο, αν ποτέ παν- τρευτούμε κι αποχτήσουμε παιδιά, να συγγενέψουμε. Και τήν ήμέρα που γεννήθηκεν ο Στέφανος ο πα- τέρας του μου είπεν ότι, αν παντρευτώ κ' εγώ και κάμω κόρη, το παιδί αυτό θα είναι ο άντρας της. Μείναμε σύμφωνοι τότε.

Π. Πολύ ώραία, λαμπρά.

NIK. Μιλήσαμε κατόπι πολλές φορές για το ζήτημα τούτο. Στο άναμεταξύ παντρεύτηκα κ' εγώ κ' ύστερις από λίγα χρόνια θέλησεν ο θεός ν' απο- χτήσω κόρη : τή Ζωή. Τότε πια φανταστήκαμε τα πράματα τελειωμένα κ' ή μόνη μας σκίψη είν- ταν τότε κέρθη ή εύλογημένη κείνη μέρα, που θα βλέπαμε τα παιδιά μας ένωμένα.

Π. Πολύ σωστά...

NIK. Περίμενε σε παρακαλώ. Ο φίλος μου δεν εύτύχησε να ζήση για να νοιώση τέτοια χαρά, μα μια ώρα πριν το θανάτο του, που άδικη μετρα του φύλαγε, μου ζήτησε τή συμφωνία μας κείνη να του τή βεβαιώσω και μ' όρκο. Κ' εγώ του όρκίστηκα...

Για τούτο, όταν ο Στέφανος έμεινεν όρφανός, εγώ του ήμουνα ο κηδεμόνας του.

Π. Λοιπόν τώρα ;

NIK. Τώρα τα παιδιά ήρθαν σ' ήλικία που μπορούνε να παντρευτούν και νομιζω, ότι πρέπει να φυλάξω τήν υποχρέωσή μου και τόν όρκο που δώσα στο φίλο μου.

Π. Βεβχιότατα, αυτό πρέπει να γίνη χωρίς καμιά αναβολή.

NIK. Ναι, αυτό πρέπει να γίνη, μα υπάρχει κά- ποιο έμπόδιο.

Π. Έμπόδιο ; ...ποιό ;

NIK. Δεν το ξέρεις τάχα ;

Π. Όχι.

NIK. Υπάρχει ή κόρη σου !

Π. Πώς ! ; ...τί θέλεις να πής ;

NIK. Ναι, ή κόρη σου που αγαπάει τρελλά το Στέφανο κι αυτός το ίδιο.

Π. Όχι !

NIK. Μη μου κάνεις πως δεν το ξέρεις. Έδω όλη ή γειτονιά μας δε μιλάει τόσες μέρες παρά για τόν έρωτά τους. Όλοι οι γνώριμοι του σπιτιού σου το λένε φανερά, ότι όπως προχώρησαν τα πράματα, σε λίγες μέρες θα γίνουν κ' οι γάμοι τους. Μα αυτό

νας κατά τή δύναμή του. Τάγώρια πάντα ταξίδι κι αποκατάσταση ἔξω τὰ πιό πολλά. Τὰ κορίτσια ὅμως, ὅλη τὸ ἐνάντιο. Λίγα αποκατασταίνονται ἔξω, καὶ τὰ πιότερα μένουνε στὴν πατρίδα τους. Ἔτσι πιά τὸ συνείθισαν, καὶ δὲ θέλουν νὰ ρημάξῃ τὸ χωριό τους ὀλοτέλα. Πολλές φορὲς ἔτυχε ν' ἀκούσω ξένους νὰ λέν, κρῖμα στὰ κορίτσια αὐτὰ πού ζοῦνε σὲ τέτοια μέρη. Ἄς ρωτήξουν ὅμως κ' ἐκεῖνες, νὰ δοῦνε τί θὰ ποῦν. Ἀλλάζουν ἄραγε τὸ παραμικρὸ τοῦ χωριοῦ τους μὲ τὸ μεγαλύτερο χάρισμα τῆς ξενιτιάς;

Μὲ πόση χαρὰ τους ζοῦνε κοντὰ σὲ μάννα καὶ πατέρα, κοντὰ σ' ἀδέρφια καὶ συγγενῆδες, μακριὰ ἀπὸ τὰ βάσανα κι ἀπὸ τίς ὑποχρέωσεις τοῦ «πολιτισμοῦ», καὶ μὲ τί δυσκολία ἀποχωρίζονται ἀπὸ τοὺς δικούς τους ἂν τύχη καὶ γίνεῖ ἀνάγκη. Ἡ ζωὴ τους ἐδῶ, ἂν καὶ δὲν ἔχουνε μεγάλες διασκέδασες, εἶναι ὅμως πολὺ ταχτικιά. Τὴν καθημερινὴ δουλεύουν καὶ φτιάχνουνε χίλιω λογιῶ χρήσιμα πράγματα πού κι ἔξω μπορεῖ βέβαια κανεὶς νὰ τὰ βρῇ καὶ νὰ τ' ἀγοράσῃ, μὰ ἐκεῖνες τὸχουνε ντροπὴ νὰ τ' ἀγοράσουνε. Θέλουν οἱ ἴδιες τους νὰ τὰ κάμνουν. Τὸ χαίρουνται τότες, κι ἀποχτοῦν καὶ καλὸ ὄνομα, πὼς εἶναι προκομμένες, κι ὄχι ἀκαμάτρες. Κάθε κοπέλλα πρέπει λίγο πολὺ νὰ ξέρῃ νὰ κόβῃ μονάχη της, νὰ ράβῃ, νὰ κεντῇ, νὰ σιδερώῃ, νὰ μαγερεύῃ, καὶ τότε θὰ πάρῃ καλὸ ὄνομα. Ἄν πῆ πὼς φαίνει κιόλας, τότε πιά θὰ εἶναι ἡ πρώτη. Δὲν τὰ μαθε αὐτά; Δὲν εἶναι τίποτα. Τίς γιορτές θ' ἀλλάξουν καὶ θὰ βγοῦνε μὲ τὴ μάννα, μὲ τὸν πατέρα, μ' ἀδέρφια, μ' ἀξαδέρφια, μὲ κάθε λογῆς συγγενῆδες, νὰ πᾶνε σὲ κανένα κατάγιαλο, ἢ σὲ κανένα κάμπο, νὰ σεργιανίσουνε, νὰ παίξουνε κανένα παιχνίδι, ἢ νὰ κάμουνε κούνια καὶ νὰ τραγουδήσουν. Ἄλλοτες θὰ μαζευτοῦνε σ' ἓνα δικὸ ἢ φιλικὸ σπίτι νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ μαθαίνουμε χορὸ. Τὸχουνε κι αὐτὸ ψεγάδι, νὰ μὴν ξέρῃ μαθεσ καμιά νὰ χορεύῃ.

Τέτοια εἶναι τῶ μερῶ μας τὰ κορίτσια. Ἔτσι, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀναθρεμμένη, εἶχαμε ἐδῶ πέρα μιὰν ἀφρόπλαστη κοπέλλα πού τίποτε δὲν τῆς ἔλειπε. Πιάστε ἀπὸ τὴν ὁμορφιά, καὶ πηγαινετε ὡς στὴν φρονιμάδα, ὡς στὸ νοικοκυριό, στὴν προκοπή, στὴν ξυπνάδα, σ' ὅ,τι καλὸ θελήστε.

Ἀπὸ μικρὴ ἔμεινε ὀρφανὴ κι ἀπὸ πατέρα, κ' ἀπὸ μητέρα. Ἐνας ἀδερφός τῆς ἔμεινε, αὐτὸς πιά εἶτανε ὅ,τι εἶτανε γιὰ κείνη, καὶ μόνο γιὰ κείνη. Νὰ μὴ βρέξῃ καὶ νὰ μὴ στάξῃ ἀπάνω της. Τὸν ἀ-

γαποῦσε κι αὐτὴ, κ' ἔτσι περνοῦσαν οἱ δύο τους ἀγγελικὰ καὶ χαριτωμένα. Πὼς νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ ὅμως, καὶ σὲ ποιόνα νὰ τὴ δώσῃ, αὐτὸ συλλογιότανε σὰ μεγάλωσε ἡ μοσκομυρισμένη του ἡ ἀδερφοῦλα. Πολλοὶ τὴ γυρέψανε, μὰ σὲ κανένα τους δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ τὴ δώσῃ. Ὁ ἓνας τοῦ φαίνονταν ἔτσι, ὁ ἄλλος τοῦ φαίνονταν ἄλλιως. Τέλος βρῆκε ἓνα παλληκάρι καὶ τὸ ταίριασε μαζί της, μὲ τὴ συμφωνία ὅμως νὰ τὴν πάρῃ στὰ ξένα! Τοῦτο τοὺς βασιάνιζε πολὺ, καὶ τὸν ἀδερφό, καὶ τοὺς ἄλλους δικούς, γιατί καταλάβαιναν πὼς ἡ στερησὴ της θὰ τοὺς κόστιζε. Πού νὰ πῆγαινε, καὶ νὰ μὴ σκορποῦσε γέλοια καὶ χαρὴς! Ὅλοι εἶτανε τρελλαμένοι μαζί της. Τὸ κλαίγανε λοιπὸ μέρη καὶ νύχτες τὸ ταξίδι τους, ὅσο πού τὸ χόρτασαν κι ἀποφασίσανε τέλος νὰ τοὺς παντρεύσῃ. Ἐγίναν ὅλες οἱ ἐτοιμασιές, ἄρχισε ὁ γάμος. Τὴ νύφη εἶταν ἐκεῖνη! Λίγες νύφες εἶδαμε στὸ χωριὸ μας ὡς ἐκεῖνη τὴν κοπέλλα.

Πῆρε κ' ἔδωσε ἡ ὁμορφιά της, ὁ γλυκός της ὁ τρόπος, ἡ καλὴ της ἡ καρδιά. Καὶ ποιὸ ἄραγε εἶταν τὸ ψεγάδι της; Ἐβλεπεσ ἓνα λουλοῦδι κάτασπρο ἀνθισμένο κι ἀμύριστο νὰ στολίζῃ καὶ νὰ μοσκοβολᾷ στὸ σπίτι τους μέσα, ν' ἀχτινοβολᾷ καὶ νὰ φέγγῃ. Ἡ χαρὰ κ' ἡ συγκίνηση μαζί πλημμύριζαν τὰ στήθια μας ὀλονῶν. Δὲ βρέθηκε ψυχὴ νὰ μὴν τὸ χαρὴ πού καλοπαντρεύτηκε, μὰ καὶ νὰ μὴ λυπηθῇ πού τόσο γλήγορα θάφευγε ἀπὸ τὸ χωριὸ τέτοια νεράιδα.

Τέλειωσε ὁ γάμος, πέρασαν τρεῖς μέρη, ἦρτε ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Τὴ εἶταν ἐκεῖνο πάλι: τὸ κακό. Θεῖες, ἀδερφές, ἀξαδέρφες, φιλενάδες, γειτόνισσες, ἐκλαιγαν ὅλες ἀπαρηγόρητα. Καὶ ὡς ἄγκαλιαστήκανε ἡ νυφοῦλα μὲ τὸν ἀδερφό της ν' ἀποχαιρετηθοῦν, ἔσκαναν πιά κ' οἱ πέτρες. Μὲ κανέναν τρόπο δὲ μπορούσανε νὰ τοὺς ξεχωρήσουν, ὅσο πού μπῆκε ὁ ἀντρας στὴ μέση καὶ τοὺς ἔταξε πὼς θὰ τὴνέ φέρῃ πίσω γλήγορα, κ' ἔτσι παρήτησαν τὸ πολὺ τὸ κακό. Μὰ ἡ φωτιά ὅλο ἔκαιγε μέσα τους. Θαρροῦσες καὶ μάντευαν κανένα κακό. Ἐφυγαν, κι ὅσο πού φαίνονταν τὸ βαπόρι κουνούσε τὸ καταβρεμένο μαντήλι της ἡ καημένη ἡ νυφοῦλα.

Ἐρχονταν κατόπι τὰ γράμματά της τ' ἀγαπημένα μὲ τὰ πονετικὰ τὰ λόγια καὶ μὲ τὴ λαχτᾶρα νὰ ξανάρτῃ στὸν τόπο της, νὰ δῇ τοὺς δικούς της πού τὴνέ λατρεύανε. Μετροῦσε τίς μέρη, τραβοῦσε τὸν καιρὸ καὶ πολεμοῦσε νὰ φέρῃ μιὰ ὄρ' ἀρχήτερα τὸ καλοκαίρι, πού θὰ τὴν ἔφερνε ὁ καλός της νὰ πατήσῃ στ' ἀγαπημένα της τὰ λημέρια. Δὲν τὸ

πρόφταζε ὅμως ἡ δύστυχη. Πῆρε τὴ λαχτᾶρα μαζί της κ' ἔφυγε ἄξαφνα καὶ παράκαιρα.

Ποιὸς νὰ τ' ἀκούσῃ καὶ νὰ μὴ χολοσκᾷ! Ποιὸς νὰ τὸ δῇ καὶ νὰ μὴ ραγίσῃ ἡ καρδιά του! Ἐνα δροσπτο τριαντάφυλλο καὶ νὰ τὸ δειρῃ ἔτσι ἀλύπητα ὁ ἀνεμος, νὰ τὸ μαράνη ἡ φουρτοῦνα, νὰ τὸ κάψῃ ἡ λάβρα, νὰ τὰφανίσῃ μέσα σὲ τρεῖς μέρη, καὶ νὰ τὸ δεχτῇ ἡ μαύρη γῆς στὰ κρούα τὰ σπλάγχνα της! Ποιὸς νὰ μὴν ἀτάραχος ὀμπροστὰ σ' ἓνα τέτοιο φοιχτὸ ἄκουσμα! Δυστυχισμένη κοπέλλα! Νέα εἶταν ἀκόμα ὁμορφὴ καὶ δροσάτη ὡς κρινός. Νύφη ἀχρόνιαστη. Μόλις ἔβγαλε τὸ στεφάνι: ἀπὸ τὸ κεφαλάκι της. Μόλις βρῆκε τὸ σύντροφο πού ὄνειρεύονταν τόσα χρόνια. Χτίσανε τὴ φωλιά τους σὲ μέρος μακρινό, ζώντας ἐκεῖ σὰ δύο τρίγωνα, ὄνειρόπλεχταν καὶ λογάριζαν τὰ χίλια πού θὰ τοὺς χρειαζόντανε γιὰ τὸ μικρὸ πού τοὺς ἦρχονταν.

Πῆρε ἡ φουρτοῦνα τὸ σπιτικό τους, τὸ στριφογύρισε καὶ τῶφερε ἄνω κάτω σὲ μιὰ στιγμή. Βάσκανο μάτι λὲς κ' εἶτανε. Ζούλια τοῦ χάρου τοῦ σκληροῦ, κι ἀπλωσε τὰ μαῦρα του φτερά καὶ τὴν ἄρπαξε τὴν πεντάμορφη κόρη. Κρῖμα μεγάλο νὰ τὰ ραχὴ τέτοια νιάτα ἡ γῆς.

Δὲν ἔφταζε κανεὶς εὐκὴ. Μ' ἓνα στόμα δικὸ καὶ ξένοι παρακαλοῦσαν ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀρρώστια της, μὰ τοῦ κακού. Τίποτε δὲν ἔφταζε νὰ τὴ βοηθήσῃ. Κανένα χέρι δὲν μπόρεσε νὰ γυρίσῃ πίσω τὰ γύριστο τὸ δρεπάνι. Τρέξανε γιατροί, τρέξανε συγγενῆδες. Ὅξω φρενῶν ἔφταζε ὁ ἀγαπημένος της ὁ ἀδελφός καὶ τὴν ἀγκάλιασε, καὶ τὴ φιλοῦσε κλαίγοντας, καὶ τὴ ρωτοῦσε τὸνα καὶ τ' ἄλλο. Τίποτε! Μιλιά δὲ μπόρεσε νὰ πῆρῃ ἀπὸ τὸ γλυκὸ της τὸ στόμα! Ἄνοιξε μόνο, κι αὐτὸ μὲ κόπο, τὰ ὁμορφὰ της τὰ μάτια, καὶ τὸν κοίταξε καλὰ καλὰ, ἔπειτα βαθιαναστέναξε καὶ τῆκλεισε γιὰ πάντα!

Κανένας δὲ μπόρεσε νὰ τὴν γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ μαῦρο τὸ χάρο. Τὴν ἄρπαξε κ' ἔφυγε χωρὶς νὰ ρίξῃ οὔτε ματιὰ πίσω του νὰ δῇ τὴν ἔρημιά πού ἀφίνει, χωρὶς νὰ σταθῇ ν' ἀκούσῃ μήτε μιὰ ρωνὴ ἀπ' ἐκεῖνες πὸβγαίναν ἀπὸ τὰ μαυρισμένα στήθια τῶνε δικῶν της.

Τὴ φοβοῦνταν πάντα τὴν ξενιτιά οἱ κοπέλλες μας, τὴν ὅμως τὴν τρέμουν, καὶ μήτε νὰ τὴν ἀκούσουνε πιά δὲ θέλουμε.

Μόλιβος, Νοέβρης 1906.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ἐγὼ δὲν τὸ θέλω νὰ γίνῃ! τᾶκοῦς; ἐπειδὴ πρέπει νὰ κρατήσω τὸν ὄρκο μου.

Π. Ὅπως προχώρησαν τὰ πράγματα;

ΝΙΚ. Μάλιστα... ὅπως προχώρησαν τὰ πράγματα. Ἐσὺ θὰ τὸ ξέρῃς βέβαια καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλονε.

Π. Νικήτα! ποτὲ δὲν τὸ περίμενα ν' ἀκούσω ἀπὸ σένα τέτοια λόγια.

ΝΙΚ. Ἀκοῦς μονάχ' αὐτὸ πού ἔγινε καὶ πού τὸ θέλησες κ' ἐσὺ.

ΠΑΥΛ. — Ἐγὼ... ἐγὼ! εἶπες;

ΝΙΚ. — Ναι, ἐσὺ. Σοῦ μιλῶ ἔτσι ἀπότομα, ἐπειδὴ πρέπει νὰ εἶμαι σκληρός.

ΠΑΥΛ. — Μὰ τώρα γίνεσαι ἄδικος.

ΝΙΚ. — Μὴν κάνῃς πὼς δὲν καταλαβαίνεις τὰ λόγια μου. Εἶμαι σκληρός, εἶπα· δηλαδὴ ἀληθινός. Μὰ δὲ σοῦ ρίχνω κι ἄδικο. Πατέρας εἶσαι καὶ πρέπει νὰ θέλῃς τὸ καλὸ τοῦ παιδιοῦ σου· συλλογίστηκες ὅτι ὁ Στέφανος, νέος μ' εὐγενικὴ καρδιά, μ' ἀξία πραγματικὴ, μὲ περιουσία γερὴ θὰ ἦταν ὁ καλύτερος ἀντρας πού μπορούσες νὰ βρῆς γιὰ τὴν κόρη σου.

ΠΑΥΛ. — Ἐγὼ;

ΝΙΚ. — Ναι, ναι· μὰ κ' ἐγὼ πρέπει νὰ κρατήσω

τὸν ὄρκο πούδωκα. Γι' αὐτὸ δὲ διατάζω νὰ σοῦ μιλήσω μὲ τέτοια γλώσσα, πού βέβαια θὰ σὲ πικραίνῃ πολὺ· μὰ τὸ φταιξιμο εἶναι δικό σου. Δὲ μπάζουν ἓνα νέο μέσα σὲ σπίτι ὅπου ὑπάρχει καὶ μιὰ ὁμορφὴ κόρη, χωρὶς νὰ συλλογιστοῦν κ' ἐκεῖνο πού φυσικὰ θὰ γίνῃ.

ΠΑΥΛ. — Νικήτα!... Σκέψου ὅτι μὲ βρίζεις βαριά.

ΝΙΚ. — Δὲ σὲ βρίζω σοῦ λέω τὴν ἀλήθεια.

ΠΑΥΛ. — Μὰ δὲν τὸν ἔφερα ἐγὼ ἐδῶ μέσα!

ΝΙΚ. — Ἀλλὰ ποιός;

ΠΑΥΛ. — Δὲν ξέρω!

ΝΙΚ. — Ἄφισες ὅμως νὰ γίνῃ αὐτὸ πού δὲν ἔπρεπε, γιατί ἐξὸν ἀπὸ κείνα πού λείει ὁ κόσμος γιὰ τοὺς δύο τους, ὑπάρχει κάτι ἄλλο, πού θὰ ἐμποδίσῃ νὰ γίνῃ ὁ γάμος αὐτός.

ΠΑΥΛ. — Ἄ! τὰ λέει ὁ κόσμος!... Ὅστε τὸ κακό εἶναι χειρότερο ἀπ' ὅσο τὸ φανταζόμουν.... Προχώρησαν τὰ πράγματα παραπολύ... Ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ γίνεῖ κι αὐτὸ πού νόμισεν ὁ κόσμος, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ... ὁ γάμος!

ΝΙΚ. — Ὅχι!.. γιατί δὲ θ' ἀφίσω ἐγὼ, ὁ ὄρκος μου....

ΠΑΥΛ. — Ὁ κόσμος τὰ ξέρει ὅλα!... Νικήτα,

δός μου, σὲ παρακαλῶ, καιρὸ νὰ σκεφτῶ. Σ' ὄλην αὐτὴ τὴν ἱστορία δὲ φταίω ἐγὼ. Θὰ γίνῃ κείνο... πού θέλεις νὰ γίνῃ. Μὲ κάθε θυσία!

ΝΙΚ. — Σὲ ξέρω καὶ σὲ πιστεύω... Πρέπει νὰ κρατήσω τὸν ὄρκο μου, γιατί...

ΠΑΥΛ. — Σοῦ!... ἔρχεται ἡ γυναϊκά μου.

ΝΙΚ. — Σ' ἀφίνω καὶ θὰ περιμένω τὴν ἀπάντησή σου.

ΠΑΥΛ. — Προχώρησαν παραπολύ... τὰ ξέρει ὁ κόσμος... Τὸν ἔμπασα ἐγὼ ἐδῶ μέσα...

ΑΝ. — Παῦλο;

ΠΑΥΛ. — Τὴ μὲ θέλεις;

ΑΝ. — Παῦλο... ἂν ἤθελες νὰ μ' ἀκούσῃς... νὰ μελετήσῃς τὰ λόγια μου μ' ὄλη τὴ δύναμη τοῦ λογικοῦ σου, θάβλεπεσ, ὅτι ἄδικα φαντάστηκες τόσα πράγματα, ὅτι...

ΠΑΥΛ. — Ἄδικα! μπερδεῖς ἀκόμη καὶ λὲς αὐτὸ τώρα, πού φανερώθηκε ἡ καθαρὴ ἀλήθεια; Τώρα πού ὅλοι οἱ γνωριμοί μας δὲ μιλοῦνε γιὰ τίποτ' ἄλλο, παρὰ γιὰ τὸ ξεγλύστρημα τῆς κόρης μας!

ΑΝ. — Παῦλο!

ΠΑΥΛ. — Ναι! Τᾶκοῦς τώρα καὶ τρομάζεις κ' ἐσὺ! Ἡ ἀθῶα αὐτὴ παιδοῦλα καὶ τὸ παλληκάρι μὲ τὴν ἀγγελικὴ καρδιά μὲ ξεδικιούνται γιατί θέλησα

ΚΑΙΡΙΝΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Κάτορ, Νοέμβριος 1906.

Τις ημέρες άφτες οι φημερίδες «Εμπρός» και «Πατρίς» έγραψαν ότι: Η άρβανίτικη φημερίδα «Dritta» (Φώς) βγαίνει στο Βουκουρέστι με την υποστήριξη της ρουμανικής προπαγάντας.

Λοιπόν: Το διευθυντή της «Δ.» είναι χρόνια τώρα που τον έδιωξαν νύχτα από τη Ρουμανία για πολιτικούς λόγους. Θέλουν τη λέξη τους οι Μαγδαληνές μου; Άπηλάθη. Άς ρωτήσουν το ρουμάνο πρίσβη της Άθήνας. Τίποτ' άλλο γι' άφτό.

Πότε πέθανε ο Μαβροκορδάτος; Άς σημειώσω ένα κακό για την πατρίδα μας με το θάνατό του. Ίδου γιατί: Ο Μαβροκορδάτος είχε φέρι μαζί του από την Πόλη έγκριτους άρβανιτάδες. Μαζί του κι' ο διευθυντής της «Δ.» Μαζί κι' ο Γεώργιος ο Μέγης κι' ο γιατρός ο Τουρτουλης, του Καίρου. Και τους είχε πάει στο Σκουζέ. Για το λεξικό του Χριστοφορίδη. Και για την έκδοση της Ντρίτας στην Άθήνα. Ο Σκουζές είχαν ύποσκηθεϊ καθώς κι' ο Ντεληγιάννης. Άρρωσταίνει ο Μαβροκορδάτος. Πεθαίνει. Πάνε οι Άρβανίτες στο Σκουζέ. Τους στέλνει στο Ντεληγιάννη: εκείνος τους είπε άφτα τ' λόγια: «Δέ συμφέρουν στον Έλλητισμό οι πρότασές σας». Και φύγανε. Τότε η Βουργαρία τους είπε: «Έλατε στη Σόφια. Έμείνανε με συμφέρι».

Έτσι βγήκε η «Dritta» στη Σόφια.

Άλλο.

Ο Διευθυντής της «Δ.» Σαχίν Κολόνια, εΐταν πριν Καϊμακάμης στ' Άγιονόρος. Οι Ρούσοι ζητούσαν ένα μοναστήρι δικό μας. Ο Ζηνόβιεφ στην Πόλη το άπαιτούσε. Η Πόλη έγραψε στον Καϊμακάμη Σαχίν να βοηθήση τους ρούσσους. Ο Καϊμακάμης, ο άρβανίτης Σαχίν, φωνάζει πως δεν είναι δικιο άφτό και στέλνει την παραίτησή του. Και γίνεται δάσκαλος. Άργότερα θαρρώ πως «Έλληνας» καλόγερος έπούλησε το μοναστήρι...

Ο Πατριάρχης ο Ίωακείμ έλ' άφτα τ' ξέρι βέβαια, γιατί τότε πρέπει να εΐταν εξόριστος κεί πανού. Κι' αν δεν είναι φίλοι: τώρα, όμως εΐταν φίλοι πολύ με το διευθυντή της «Ντρίτα».

Στο Βουκουρέστι έβγάζαν τη «Σκιπερία» (Άρβανιτιά) ο φίλος μου Μέγης ο Γεώργιος (πρώτα της

να μ'ω έμπόδιο στην άγάπη τους. Η κόρη που έχει τη δική σου ψυχή, που ζούσε με τ' όνειρα, από τ' ύψη της ψυχικής όμορφιάς που τη θαυμάζαμε τόσο, έπεσε στη λάσπη της άτιμίας!.. Κι' ο κόσμος το ξέρι και το λείει άφοβα πιά... Έσύ εΐς' ευχαριστημένη τώρα, επειδή έγινε κείνο, που ήθελες... Κ' εγώ... εγώ πληρώνω την τιμωρία της μεγαλοκαρδίας μου, της περηφάνειας μου να μη φανώ άδύνατος σ' εΐσας, την πληρώνω με τη ντροπή που σκεπάζει το μέταπό μου!

ΑΝ.— Η άδικία σου σ' αποτύφλωσε και δέ βλέπεις παντού παρά το κακό, δεν άκούς παρά τις ψευτιές του κόσμου!

ΠΑΥΛ.— Όχι! άκούω την άλήθεια! έπρεπε να το περιμένο αυτό, άφου πάντα προσπαθούσα μόνο πως να φανώ καλός σ' εΐσας, πως να μην ταράξω την ήσυχία σας, πως να μη σε κάμω να λυπηθής με το χωρισμά σου από το γιόν εκείνου!

ΑΝ.— Παύλο! άφισε το λογικό σου λεύτερο στο φώς! Μην το βυθίζης θεληματικά σου στο σκοτάδι!

ΠΑΥΛ.— Έσεΐς το θελήσατε! πιδό πολύ εΐς!

ΑΝ.— Δέ με πειράζουν τ' λόγια σου, επειδή βλέπω ότι είναι άνάγκη να σε βοηθήσω να ξαναβρής τον έαυτό σου.

«Άκρόπολης» και τώρα του «Χρόνου» άναποκριτής στη Βιέννα) με τον Άβράμη.

Μιλούν, πολύ και πολλοί: κι' όλοι, έπεινικ' και βλακώδικα: για το μισελλητισμό των Άρβανιτάδων. Ένας έπιστήμονας ψυχολόγος ιστορικός θάν τ' άκουγε και θλάγε: Μα η Μπαρμπάσκαινα και η Κόρσο, και η Βοστίτσα κι' όλη η χώρα η έλφτερη είναι σήμερα φιλωρωμαίικη;

Θά γελάσουν τάχα οι σοφοί Φαρδούληδες της Άθήνας; τους τσαμένους!

Κι' ο έπιστήμονας θ' άπαντούσε στο γέλιο τους: Άρβανίτης με μισελλητισμό δεν υπάρχει—άλλα με τιμή, με την πλληκαρία έκδοχή της λέξης. Με τιμή. Κι' όποιος Ρωμίος δέ νοιώθει το αίσθημα τουτο και τη νότη και την άντρευσών των Άρβανιτάδων θά πει πως δεν έχει τιμή. Κι' ο Μπίσμαρκ δεν είχε διόλου άδικα σαν πετύσε άφτη τη μπάλλα στα ρωμείικα κουφάρια. Θά πεις η «Πατρίς» του άποκριθη φέτας και τον έπες: «Άτιμο!.. Δέ λέω όχι... Κολιός και κολιός κτλ.

Ο Μελάς έπες: η μάνα μου εΐταν άρβανίτσα.

Ο Χριστοβασίλης έπες: Λά! Νούκ ιστέ άρβανίτσα! Έλληνης! Άρα: είναι ντροπή να είναι η μάνα σου άρβανίτσα. Άρα: ο άρβανίτης είναι ντροπή για τον Έλληνα. Όστε ο παπούς μου είναι ντροπή για το Χριστοβασίλη! Τ' άτυχα κανάλια του μπαζέ της Έσμπεικίας άκόμθ θά καθρεφτίσουν τ' χαρούμενα μάτια δυο πολεμιστάδων—παίρουμε μ' όλη την εΐθύνη τη λέξη—του φίλου Γιάννη κι' έμένα.

Ο Χριστοβασίλης έπες άκόμα: Έγώ δεν πολεμώ τους Άλβανούς, μα τους Τουρκαλβανούς.

Μά είναι ντροπή να βρίσκονται άκόμα σήμερα άφτια που άκούθ χωρίς άντιδραση τέτοια ψέφτικα και διεστραμμένα παλιόλογα. Γιατί πιάστε έναν Άρβανίτη και ρωτήστε τον αν ξεχωρίζει το χριστιανό Άρβανίτη από το Τουρκο Άρβανίτη—κι' αν τότε ξεχωρίζει τότε ο κ. Χριστοβασίλης να με εΐπει άτιμο.

Για την πρόστυχη δημοκοπία της «Πατρίς» να πει άμαθ' και προδότη τον Πάλλη γιατί έγραψε: Ίωάννινα—Άλβανίας στο φακέλλο, άποκριθης γερρά, φίλε «Νουμά», και δεν έχω να προστίσω παρά: κι' αν έλειπαν όλα τ' άλλα φτάνει ότι για να πάει

ΠΑΥΛ.— Τώρα είμαι ο ίδιος εγώ, τόσα χρόνια γνώρισε τον άλλο άνθρωπο, τον ψεύτικο κάτω από την παράκαιρη περηφάνεια του και την άδυναμία του! Τώρα γίνουμαι ο άληθινός άνθρωπος, που θάχη το έγώ του, που θά είναι δλάκκιρος ο έαυτός του και μόνον ο έαυτός του!

ΑΝ.— Πρόσεξε, μήπως η άλλαγή σε φέρη πολύ μακριά, εκεί όπου αναγκάζεται ο άνθρωπος να φοβηθ' την έρημιά του!

ΠΑΥΛ.— Καλύτερα μονάχος ο έαυτός μου, παρά με την τυραννία της καλοσύνης μου, που σας έδωσε τη δύναμη να σκοτώσετε άγρια τη χαρά μου και την τιμή μου!

ΑΝ.— Εΐσαι μικρός, πολύ μικρός!

ΠΑΥΛ.— Ήμουνά τώρα όμως όχι, επειδή μπορώ να κάμω κείνο που πρέπει.

ΑΝ.— Δεν το στοχαζέσαι ότι θά βρεθής στην άνάγκη να παλέψης μ' έμένα, που δέ θάφίω, που δέ θέλω ν' άπλωθ' μέσα στο σπίτι μας το παντοτεινό σκοτάδι.

ΠΑΥΛ.— Να παλέψω μ' εΐσας!.. ναι, θά παλέψω, μα δέ θά με νικήσης όπως με νικούσες τώρα τόσα χρόνια.

ΑΝ.— Θά νικηθ' το άδικό σου, ο έγωισμός σου,

άπό την Έσρα στη γράμμα στα Γιάννινα, πρέπει να γράψουμε: Άλβανίας γιατί η σφραγίδα της πόστας το λείει ξάστερ α κι' έδηγητικά.

Σκεπάζετε, κροπάζετε ψεφτιές, Φαρδούληδες. Μα την άλήθεια δέι: τήνε σκοτώνετε. Κι' ένωια σας. Ρίχνετε την κατα χνιά της ψεφτιάς σας άπάνου στα θλιμμένα τ' δε ντρα. Κι' άς κρύβονται σήμερα τα πουλιά. Ο άγέρ ας θάρθθ. Τα δεντρά θάναστηθουν και τα πουλιά θά πεταζούν με άκαλητό και με θρίαμβο. Ο άγ έρας θάρθει.

Τραγική νύχτα η άποψινή.

Μάθαμε πως στη Σαλονίκη σκότωσαν σε καρτέρι ρωμίοι το γιό του Κωστούρη—που εΐπαν πως είναι ο ήθικός άυτοίργος στην ύπόθεση του Γκορτζιζ.

Οι Άρβανίτες, γκέγκηδες ώραϊσι, άντρας ως έκει πανού, κι' άλλοι τόσκηδες που δύσκολα νάβρεις ένα χωρίς έξυπνα μάτια, χωρίς να ξέρι τόσα πράματα και πρό πάντων χωρίς να αΐστανεται: τ' μεγάλα... Κι' άκόμα κανέναν χωρίς να είναι: Έλληνας: οι άρβανίτες λοιπόν δεν έκλαιγαν, μα θύμωναν κι' έννοιωθαν πολύ ήρωικά του θυμού, τη δύναμη. Έγώ στοχαζόμεν το κακούργιο κακό που κάνουν οι δεκοί μας, οι άληθινοί φονιάδες της Άθήνας με την έγδικησή τους, με τη σκεπαζόνη την εΐπιμονη επάνω στ' άναπαρχρο χάος...

Κι' ο νους μου πάλεβε με: λογιά, τ'ω, λογιά, στοιχά για να δυνηθ' να ξεπεράσω τ' έσθητικά άνορα και να φτάσω σε κίπιο λέρτερο άφοτόπι στοχασμού κι' ένεργείας... Μιλιά δέ μες έπαίρνες.

Τότε σηκώθη το παλληκάρι ο Γιάννης ο Μπερούχος, τόσκης γερός κ' έπες τ' άγια ταΐτα λόγια: Για σωπάτε βρέ παιδιά τους λογισμούς σας—Μη δυναμώνετε το φόβο προς τ' φαντάσματα. Πάλε θά μονοιάσουμε με τους Έλληνες. Άδέρφια είμαστε. Κι' αν μες σκοτώνουν, από καμίκ δεν το κάμουν. Από τύφλα μονάχα. Άς άγωνιστούμε για το ξεστράβωμ. Σηκωθίτε. Ποτέ δεν έφτάσαμε στο σκαλοπάτι του μίσους. Κι' ούτε θά φτάσουμε. Λεί, π'με...

Ός τότε, θέ μου, θά κυβερνούμε την άμαρτώτερη πατρίδα. Φαμφαρόνοι;

Ός τότε;

Υ. Γ. Η «Πατρίς» της Τετάρτης 15 του Νοέβρη στην πρώτη της σελίδα γράφει πως ο Κωστού-

παί έγιναν αίτια να ξυπνήση μέσα μου η δύναμη της γυναίκας! της μητέρας!

ΠΑΥΛ.— Της μητέρας, που δδήγησε το παιδί της στην άτιμία, για να στερεώση την κρυφή χαρά της, τη χαρά που για μένα εΐταν η μεγαλύτερη πίκρα. Μα τώρα τη χάνεις παντοτεινά τη χαρά σου αυτή και βρίσκω εγώ τη δική μου.

ΑΝ.— Τί θέλεις να πής;

ΠΑΥΛ.— Ο Στέφανος τ'μαθεν άπό το στόμα μου, ότι εΐς' είσαι η αίτια του θανάτου του πατέρα του! Τάκούς; Και τώρα άνίσως και δέ σε μίσσησε άκόμη... θά σε μίσσηση!

ΑΝ.— Όχι!

ΠΑΥΛ.— Σε φοβίζει αυτό, ε; και σε κάνει να λυπάσαι, γιατί φαντάζεσαι ότι θά σε μίσσηση κ' η ψυχή του πεθαιμένου!

ΑΝ.— Δεν καταλαβαίνεις λοιπόν καθόλου, γιατί δέ θέλω να στερήσω από το παιδί του την εΐτυχία που νόμισεν ότι βρήκ' εδ'ω μέσα;

ΠΑΥΛ.— Την εΐτυχία του!.. αυτό λοιπόν φοβάσαι.

ΑΝ.— Φοβάμαι μήπως νοιώση κι' αυτός εξαιτίας μου το βάρος της συμφοράς, όπως ο πατέρας του άγκάλιασε το θάνατο για μένα!

ρος (πού σκότωσαν προχτές στη Σαλονίκη) είναι **Αλβανός ρουμουνίζων** στη τετάρτη σελίδα λέει πώς είναι **Ρουμουνός αλβανίζων**. Ακόμα λέει πώς στη Σαλονίκη βρέθηκε γιατί πήγαινε στο Βουκουρέστι να πάρη την πλερωμή του (άμοιθής του) για τή δολοφονία του Γκορτσας. Ο Κωστούρος είν' άνθρωπος με 60,000 λίρες. Κι' ούτε ρουμουνίζων ούτε αλβανίζων είναι. Παρά μόνο Άρβανίτης.

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΣ

ΝΕΟΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στόν τόμο τής 1ης του Νοέβρη του Φραντζέζικου φιλολογικού περιοδικού «*Mercur de France*» γίνεται πολύς λόγος για τὸ γνωστό βιβλίο του κ. Φιλία Λεμπέγκ «ή Σημερινή Φιλολογική Ἑλλάδα». Στό βιβλίο του αὐτό, καθώς ξέρουν οἱ ἀναγνώστες τοῦ «*Νουμά*», ὁ ποιητής καὶ φιλόλογος μαζί κ. Λεμπέγκ μάζεψε τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄρθρα του, πού εἶχε τυπώσει στό «*Mercur*» γιά τή σημερινή φιλολογία μας, με τὸ σκοπὸ νὰ τήνε γνωρίσῃ ἀπὸ σιμότερα στό Ἑυρωπαϊκὸ κοινὸ. Κοντὰ σὲ πολλὰ ἄλλα σωστά καὶ δίκια, πού ὑπάρχουνε στό ἄρθρο αὐτό, γίνεται καὶ λόγος, γιατί ὁ κ. Λεμπέγκ δὲ μίλησε καθόλου ὡς τώρα γιά τὸ ἔργο τῶν καθαρουμεσαιάνων. Τὸ γιατί εἶναι ἐπὶ ὁ κ. Λεμπέγκ προσέχει καὶ ζητάζει μονάχα τὸ ἔργο αἰκείων πού θέλουνε νὰ ξαναπλάσουν ἑλληνικὴ τέχνη σμίγοντας στήν ἀγκυλιὰ τῆς λαϊκῆς ψυχῆς ὅλες τίς ξένες συνεισφορές, δηλ. τῶ δημοτικιστῶν. Κ' ἔτσι τὸ ἄρθρο ἐξακολουθεῖ γιά νὰ εἰπωθοῦν ἀρετὰ γιά τὸν ποιητὴ κ. Στέφ. Μαρτζώκη καὶ τελειώνει με τὰ λόγια τοῦτα γιά τὸν Περιγαλιτῆ καὶ τὸ Στεφανῆ :

«*Μυστικὰ τῆς θάλασσας καὶ τῆς ἀγάπης, φωνές κ' ἀναστενάγματα τοῦ κυμάτου, θύμησες, ξαφνιασμάτα καὶ προαισθήματα, θάμα τῆς Ἀφροδίτης τῆς γεννημένης ἀπὸ τὸν πικρὸν ἄφρον, λύπη γιά μισεμούς καὶ χαρὰ ἀπὸ γουρισμούς, τέτια θέματα καθαρὰ μὰ καὶ σύνωρα γεμάτα χαριτωμένο συμβολισμό ἀρέσουνε στό Γιάννη Περιγαλιτῆ πού τύπωσε σὲ βιβλίο τὰ *Τραγοῦδια τῆς Ἀρογοιλιᾶς*, τὸ πρῶτο μέρος τῆς τριπλῆς σειρᾶς : τὰ ὄρατα. Ἡ χάρη τοῦ Κρυστάλλη καὶ τῶ δημοτικῶν τραγουδιῶν στυλίζει τὰ φωτεινὰ καὶ γλυκὰ αὐτὰ τραγοῦδια.*

Σιμότερα στό Μαρτζώκη καὶ στό ποιήματα κείνα, πού μέσα στις *Stances* τοῦ Μωρεᾶς ἔχουνε τὸν τίτλο *Φωνές τῆς Καρδιᾶς*, εἶναι τὰ *Μπουμπουμία* τοῦ Γιάννη Στεφανῆ, ἐνός νιοῦ Ρωμιοῦ τῆς

ΠΑΠΑ.—'Α! φοβάσαι στ' ἀλήθεια! γιά τὴν εὐτυχία τοῦ Στέφανου...

ΑΝ.—...Νοιώθεις τώρα ποῖο εἶναι τὸ δικό μου βάσανο; Σοῦ ἀντιστέκουμε στή θέλησή σου, γιατί τρέμω μήπως ἡ κατάρρα πού μ' ἀκολουθεῖ σκεπάσῃ κ' ἄλλον ἀθῶο! Βλέπεις ὅτι ὁ φόβος μου γεννιέται ἀπὸ ἀληθινὴ αἰτία, κ' ὄχι ἀπὸ τὸ ψέμα, ὅπως ὁ δικός σου.

ΠΑΥΛ.—'Ο Στέφανος θὰ φύγῃ ἀποδῶ μέσα γιά πάντα!

ΑΝ.— Συλλογίσου τὴν Εἰνή! τὸ παιδί μας!

ΠΑΠΑ.—'Ἐσὺ μ' ἔκαμες νὰ τὸ ξεχάσω....

ΑΝ.— Τὸ ἤθελες μόνος σου.

ΠΑΥΛ.—'Ἐσὺ φταῖς!... ἐσὺ!... Δὲν ἔπρεπε νὰ γίνης ποτὲ δική μου, ἀφοῦ εἶχες δώσει τὴν ψυχὴ σου σ' ἄλλον, ἔπρεπε ν' ἀντισταθῆς στή θέληση τοῦ πατέρα σου, ὅπως ἀντιστάθηκες τόσα χρόνια στήν ἀγάπη μου! Γιατί τὴ δύναμη πού μοῦ φωνάζεις ὅτι ξύπνησε τώρα μέσα σου νὰ μὴ τὴν ξυπνήσῃς τότε; Τότες ἔπρεπε νὰ παλέψῃς γιά νὰ μὴ σκορπίζης τώρα γύρω μας τὸ σκοτάδι.

ΑΝ.— Σῶπα!

ΠΑΥΛ.—'Ἐκεῖνο πού ἀφίσεσ νὰ κάμῃ σήμερα ἡ κόρη σου, ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃς κ' ἐσὺ τότε γιά

Μανταγκασκάρης τὰ διάφορα θεάματα κόσμου πὸ πλατιοῦ καὶ πού παρουσιάζεται ἀλλιῶς παρὰ ὅπως μὲς στὰ βιβλία, τοῦ ἐμπνέουνε κάποια ποίηση ἀπλωμένη, ὅπου ἡ σκέψη δὲν εἶναι λιγώτερη ἀπὸ τὸ αἶσθημα. Περνοῦν ἀποκεινὲς νύξ πνοές, γεμάτες ἀγνωροὺς ἀντίλαλους καὶ μέσα στή συλλογὴ τῶν τραγουδιῶν τοῦ ὑπάρχουν καμιά δεκαριά συνένετα πού ὁ ποιητῆς θὰ μπορούσε νὰ τ' ἀπιθώσῃ, σὰ διαλεχτὰ λουλούδια, στὰ πόδια τῆς θεοτικῆς; Ἀθηνᾶς.

Ἐπάρχουν ἀκόμη στό ἄρθρο αὐτὸ μερικὰ καλὰ λόγια γιά τίς «*Στροφές*» τοῦ Χρ. Βαρλέντη καὶ γιά τὴ μεταφρασὴ του τῆς «*Ἠλέκτρας*» τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τοῦ «*Προμηθεῖα*» τοῦ Αἰσχύλου, πού ὁ στιχὸς τους ἔχει ἀρετὴ μουσική.

ΕΝΑ ΕΘΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

«*Ἐνα βιβλίο πού πρέπει νὰ μπῆ σ' ὅλα τὰ σκολειὰ, νὰ διαβαστεῖ ἀπ' ὅλα τὰ Ἑλληνόπουλα, εἶναι τὸ βιβλίο τοῦ κ. ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ*

ΘΡΗΣΚΕΙΑ καὶ ΠΑΤΡΙΔΑ

Τὸ βιβλίο τώρα μόλις τὸ λάβαμε καὶ δὲν προφταίνουμε νὰ γράψουμε περισσότερα. Μὰ σὶ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ σᾶς πούμε τί εἶδους βιβλίο εἶναι καὶ πόσο πρέπει νὰ νὰ μαρζώνουμε πού γράφηκε ἀπὸ πατριότη μας.

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΓΙΑ ΤΟΝ κ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ

Κύριε Γιαννόπουλε,

Εἶναι λίγες μέρες πού με τιμήσατε στέλνοντάς μου τὸ «*Νέο Πνεῦμα*» σας. Μόλο πού δὲ διαβάζω ποτέ βιβλία γραμμένα με τὴ γλώσσα πού γράφετε, ὡστόσο ξεχωριστὰ γιά σᾶς τὸ διάβασα. Σᾶς ἐγνώρισα κάποτε στή στιγμή, τόσο πού νὰ σᾶς ξέρω, καὶ σᾶς ἤξερα ἀπόξω, κομψόνε, συμπαθητικόνε καὶ εὐγενικόνε στοὺς τρόπους. Κάποτες ἕνας νέος ποιητῆς πού σᾶς γνώρισα καλύτερὰ μου - με βεβαίωστε πὸς ἀξίζετε. Καὶ νὰ ἡ ἀφορμὴ νὰ διαβάσω τὸ βιβλίο σας. Εἶμαι πολὺ σκληρωμένος σὲ τέτοια ὅπως βλέπετε καὶ συμπαθαίτε με. Μὲ ἀποστάσατε σὲ πολλὰ· σὲ λίγα φωνάζετε πολὺ με τὸ ὄφος σας, καὶ σὲ λιγώτερα κάνετε πανάσταση. Γερὸ

ν' ἀναγκάσῃς τὸν πατέρα σου νὰ φοβηθῇ τὰ λόγια τοῦ κόσμου καὶ νὰ νοιώσῃ νικημένη τὴ θέλησή του!

ΑΝ.— Παῦλο! εἶσαι ἄδικος στό παιδί σου!

ΠΑΥΛ.—'Οχι! ἡ Εἰνή φάνηκε πὸ ἐξυπνη ἀπὸ σένα καὶ θέλησε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐτυχία τῆς!... Μὰ κ' αὐτὴ δὲν ἔχει τώρα νὰ νικήσῃ μονάχα τὴ θέλησή μου, πρέπει νὰ νικήσῃ καὶ κάτι ἄλλο πού ἐξουσιάζει τὴν ὑπαρξή μου καὶ πού εἶναι δυνατότερο ἀπὸ τὴ θέλησή μου.

ΑΝ.— Εἰνή, τί θέλεις ἐσὺ ἐδῶ;

ΕΕΝ.— Πατέρα!

ΠΑΥΛ.—'Ἐσὺ;

ΕΕΝ.— Κοίταξέ με καλὰ... κοίταξέ με σοῦ λέω.

ΠΑΥΛ.— Δὲ μπορῶ....

ΕΕΝ.— Πατέρα! δὲ με πείραξαν τὰ λόγια σου, πού τᾶκουσα χωρὶς νὰ θέλω. Καταλαβαίνω κάπως τί σ' ἀναγκάζει νὰ τὰ λῆς.

ΠΑΥΛ.— Σῶπα!... ἡ φωνή σου! ἡ φωνή σου με φοβίζει. Ἐχει κάτι ἀλλοιώτικο ἡ φωνή σου!

ΕΕΝ.— Ἴσως· μὰ δὲν εἶναι ἡ φωνή πού πρέπει νὰ σὲ φοβίζῃ.

ΠΑΥΛ.— Νομίζω, ὅτι ἀκούω τὴ μητέρα σου, ὅταν μοῦ μίλησε γιά πρώτη φορὰ!

ΑΝ.— Παῦλο! εἶλα στὰ λογικά σου!

τὸ χέρι σας, καὶ βρεῖ κατὰσταυρα· ρίχνετε φῶς σὲ γνωστὰ πράματα περίσσιο με καινούριο φαναρι, πού τὰ ὁμορφοφωτίζει. Τηράζετε με βαθιὰ ματιὰ καὶ τοῦτο μ' ἄρεσε— συμπαθῆστε τὴν ἀπλότη μου— ὄχι στίς μακρινές περιόδους. Μὰ ὄ, ἕνας πόνος τρανός γιά τὸ χαμὸ σας, γιά τὸ χαμὸ τῆς ἀλήθειας πού δείχνεται σὲ κάποιες σελίδες. Τέτοιο πείσιμο σεῖς; Λυπᾶμαι, λυπᾶμαι τὸν εὐγενικό σας τρόπο. Καὶ πιστέψατε γιά τὸ θεὸ πὸς διαφέρετε ἀπὸ τοὺς πολλοὺς πού πέφτετε τόσο θέλοντας ν' ἀγγίξετε τοὺς ἀληθινούς ἥρωες κ' ἀγωνισταδες ἐσεῖς με τὸ νὰν τοὺς βρίζετε; Καὶ δὲν ξέρετε πὸς ἡ μάχητα αὐτῶν σᾶς ἀνοιξε τὸ δρόμο πλατύτατα γιά νὰ σκεφτόσατε ἔτσι; Στό δὲλακερο σας νομίζετε πὸς δὲ σᾶς ἐπέρασε σπλαχνικὴ ἡ πνοὴ τοῦ *Ψυχορισμοῦ* πλατεῖα καὶ λεύτερα ξυπνώντας σας; Βλέπετε χαλαστάδες τοὺς ἥρωες, ἀντὶς νὰ τοὺς προσκυνάτε— γιατί τοῦτοι εἶναι κείνοι πού προσκαλάτε, τοῦτου εἶναι οἱ πρωτοπαληκάρδες οἱ πρωτομαρτύροι! Τὴν πανάσταση πού ζητᾶτε, τὴν κυρήξανε ἀπὸ καιρὸ οἱ μεγάλοι μας ἐτούτοι, πού σεῖς ἐρχόσατε νὰ πιστεύετε χαλαστῆδες, κ' ἂ θέλτε, τοῦτοι εἶναι πού γλήγορα θὰ θρέψουνε τὸ σιδεροχέρη πού καὶ σεῖς ἀλλοιώτικα ὄνειρευόσατε. Χμηλώσατε με σεβασμὸ τὸ κεφαλι στὰ ἴκονατα τους, καὶ περηφανευτήτε, γιατί ὕστερα ἀπὸ τοὺς πρόδρομους ἐτούτους, θέρθη ἀπὸ τὰ σπλάχνα τους ὁ ξαναμορρωτῆς. Ἐσεῖς μπορεῖ νὰ θέλετε νὰ εἴσατε ἕνας αἰσθητικὸς—μὰ ἀρνιόσατε τὸν ἐαυτὸ σας, τὴ φυσιολογία τοῦ ἐαυτοῦ σας, σὰν ἀρνιόσατε ἐτούτους—καὶ τὴ γλώσσα σας. Ὅχι ἄλλο....

Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τὴν τιμὴ πού μοῦ κάματε νὰ μοῦ στείλετε τὸ βιβλίο σας, καὶ συμπαθῆστε μου τὰ λίγα λόγια μου—πὸ καλοπροαίρετα εἶναι.

Πρόθυμος
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη.

Ἐπιμετῆς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοιωμοί. Ἐπαρχίης 8.

Λαθωμοί. Ἀθήνα 6, Περαιᾶς 4, Ἐπαρχίης 11.

Κλεπιές. Ἀθήνα 2, Περαιᾶς 3, Ἐπαρχίης 1 (λαστέια).

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΕΝ.— Πατέρα· δὲν ἔρχομαι νὰ ὑπερασπίσω τὸν ἐαυτὸ μου, ἐπειδὴ τότε μπορούσε νὰ πιστέψῃς, ὅτι κάτι ἀληθινὸ ὑπάρχει μέσα σ' ὄλ' αὐτὰ, πού ἀκουσεσ καὶ εἶπες.

ΠΑΥΛ.— Πῆς μου, ἐπὶ εἶναι ψέματα!

ΕΕΝ.— Σ' ἀφίνω νὰ τὸ πῆς ἐσὺ ὁ ἴδιος στὸν ἐαυτὸ σου. Δὲ θέλω νὰ σὲ φανταστῶ μήτεψμιὰ στᾶλα ἄδικο.

ΠΑΥΛ.— Πὸς μοῦ μιλᾶς ἔτσι!

ΕΕΝ.— Γιά νὰ σὲ κάμω νὰ ξεχάσῃς ὅλα ὅσα ἔγιναν ὡς τὰ τώρα.

ΠΑΥΛ.— Δὲν ξεχνιούντα· αὐτὰ! δὲ μ' ἀφίνετ' ἐσεῖς νὰ τὰ ξεχάσω.

ΑΝ.— Δὲ θέλεις.

ΠΑΥΛ.— Μοῦ πῆρατε κάθε θέληση γιά τὸ καλὸ καὶ μοῦ ἀφίσατε μονάχα τὸ μῖσος!

ΕΕΝ.— Πατέρα! γελᾶς τὸν ἐαυτὸ σου· δὲν ἐσθῆσε ἡ ἀγάπη σου γιά μᾶς, γιά ὄλους μας.

ΠΑΥΛ.— Μὰ δὲ μισῶ ἐσᾶς, ὄχι! μισῶ τὸν ἐαυτὸ μου, πού σᾶς ἀγάπησε τόσο πολὺ καὶ δὲν ἔχει τώρα τὴ δύναμη νὰ φανῇ κακός γιά νὰ βγῇ νικητῆς ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦτο· καὶ ἡ νίκη του θὰ εἶταν ἡ ἴδια ἡ ζωὴ μας.

ΕΕΝ.— Πατέρα! εἶλα μαζί μας· κρατήσου ἀπὸ

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ο κ. Ξενοπούλος στα «Παναθήνια» (τεύχος 147, σελ. 94) έγραψε τον ακόλουθο παράγραφο, κρίνοντας το βιβλίο του Βουτετάκη: «Είναι γραμμένον εις την δημοτικήν, την ζωντανήν γλώσσαν—δχι την κλιμακωτήν έκείνην και την ακατανόητην που φιλοτεχνούνα μερικοί δημοτικιστάι, αλλά εις την γλώσσαν έκείνην που ήμπορουν να την διεκασούν ολοι χωρίς αγανάκτησιν και να την έννοήσουν χωρίς χάσμα. Διότι—κοντεύομεν δυστυχώς να τό λησμονήσωμεν.— ύπάρχει και τέτοια γλώσσαι!»

— Αυτό το κομμάτι, το κάπως περίεργο, μās ανάγκασε να γράψουμε στο προπερασμένο φύλλο το άρθρακι που γέννησε τη σημερινή αμικρή απόλογια του κ. Ξενοπούλου. Μά στην «Απολογία» του δε βλέπομε νίπολογιείται καθόλου σ' αυτό που του παρατηρήσαμε, πως τα καταφέρνει δηλ. να βρίσκει ακατανόητη κι αδιάβαστη τη γλώσσα που τόσο όμορφα τη μέτρησε, κλάμα και σήμερα στο άρθρο του.

— Στο «Νέον Άστυ» της περασμένης Κυριακής ο κ. Άνοητόπουλος ο Κεχηγκιάς δηλώνει:—Άπαξ διά παντός—ότι ατένιζε προς τον Πανάγιον Τάφον ως λευκή περιστερά προς λευκόν κρύνον.

— Η δήλωσι αυτή είταν απαραίτητη για να πιστωμαθούνε μία και καλή όσοι πιστεύομε πως ο εθνικός αυτός φαφλατάς κοιτάζει τον Πανάγιον Τάφο καθώς ο λύκος τ' άρνι!

— Οι διάφοροι εκδότες ζητάνε να λιγοστέψει ο φόρος του χαρτιού. Ένας μάλιστα απ' αυτούς φοβερίζει πως αν η Κυβέρνηση δεν τονε λιγοστέψει, θάναγκαστέι να έκπαιτρισθεί. Φανταστήτε, νάν την πάθει κι αυτή τη συμφορή η καμμένη ή «Ελλάδα!»

— Η «Άρρωστη δούλα», το καινούριο ρομάντζο του κ. Ψυχάρη, θάρχησσε στο «Νουμά» από το πρωτοχρονιάτικο φύλλο. Στο φύλλο της Άλλης Κυριακής θά δημοσιέψομε τον πρόλογό του.

— Με χαρά άκούσαμε το διορισμό του κ. Μαλαντρινού στην έδρα της Παιδαγωγικής. Έπρεπ' επιτέλους να γίνει κι αυτός ο δικαιοσ διορισμός, που παραάρχσε μάλιστα, για να πάψουν οι διάφοροι άδικημένοι (!) παιδαγωγοι να σκληρίζουνε στις φημερίδες.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Ταχυτικό άναγνώστη. Το δώσαμε το γράμμα σου του κ. Σιγανού και θά σου άπαντήσει.—κ. Δ. Ψύρ. Θα σου το στείλωμε το βιβλίο. Να μās συμπαθήσεις που άργήσαμε λίγο.—κ. Κ. Άδ. Chembrecht. Θα σου γράψομε και θά σου στείλωμε τα βιβλία. «Κύκλωπα» έχει μονάχα ο κ. Π. Όταν του γράψομε κ' έλπίζομε να σου τονε στείλει.—'Ιάπωνα. Θα σου στείλωμε τα βιβλία. Το δρώμα του κ. Π. Ν. δεν τυπώθηκε άκόμα. Πολύ καλή ή μετάφραση, μα τις προίλλες τυπώθηκε στο «Σκρίπ» Τίποτ' άλλο λοιπόν.—κ. Δ. Γά. Στη Σμύρνη. Άκόμα περιμένομε να μās γράψεις αν έλαβες τα βιβλία.—κ. Ν. Στ. Στη Λειψία. Οδτε μās ούτε το ταχυδρομείο φταίει για την άργητα. Και τούτη τη βδομάδα, ίσως και την περασμένη, όσο να ταχυτοποιηθούν τα πράματα, το «Νουμά» στην Εύρώπη θά άν τονε λάβουν τη συνηθισμένη μέρα.

την αγάπη μας για ν' άγαπήσης και πάλι τον έαυτό σου.

ΠΑΥΛ.—Πολύ άργά' άφου ή μητέρα σου φύλαξε τόσα χρόνια για άλλον την αγάπη της κι άφου έσου αγάπησες τόσο το Στέφανο που έκλεβε την εύτυχία μου, έμένα δε μου μένει παρά να δυναμώσω το μίσοσ στον έαυτό μου, επειδή σε αγάπησα τόσο πολύ.

ΑΝ.—Παύλο! πιστέψε στον έαυτό σου' μην ξεπλανεύεσαι από την ψεύτρα φαντασία σου.

ΕΕΝ.—Μην πίνης τόσο πρόθυμα το φαρμάκι που σε ποτίζει με τα λόγια του ο κόσμος.

ΠΑΥΛ.—Τα λόγια του κόσμου! όχι, δέν είναι λόγια του κόσμου. Το ξέρστε καλά κ' οι δυο σας κ' ή μητέρα σου άκόμη καλύτερα. Η αλήθεια είναι μία και φανερή. Σε γνώρισε ή μητέρα σου με το Στέφανο και τον ήθελε πάντα κοντά σου, επειδή ήθελε να νοιώθη ότι κάτι από τη ζωή της, από την ύπαρξή της σμίγει με τη ζωή και την ύπαρξή του πατέρα του!

ΑΝ.—Ψέματα!

(Τελειώνει το Β' μέρος)

(άκολουθεί)

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1906 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Table with 4 columns: Description, Δρ., 30 Νοεμβρίου 1906, 31 Οκτωβρίου 1906. Includes items like Ταμείον, Εξωτερικοί λ/σμοί, Δάνειον προς την Έλληνικήν Κυβέρνησιν, Ομολογιαί έθνικων δανειων, etc.

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Table with 4 columns: Description, Δρ., 30 Νοεμβρίου 1906, 31 Οκτωβρίου 1906. Includes items like Μετοχικόν κεφάλαιον, Τραπεζικά Γραμμάτια εν κυκλοφορία, Κερατικά γραμμάτια δίδραχμα και μονόδραχμα, etc.

Εν Αθήναις τη 9 Δεκεμβρίου 1906. Ο Διευθυντής του Λογιστηρίου Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΚΕΡΔΟΣ 352,245 ΔΡΑΧΜΩΝ

Ναί! 352,245 δραχμάς έδωκε μέχρι τούδε το γραφείον του τραπεζομεσίτου κ. Ίω. Φωτίου εις τους πελάτας του. Ητοι εκ των αγοραστων λαχειοφόρων όμολογιων εκ του γραφείου του έχουν κερδίσει διάφορα ποσά, ανερχόμενα εις τον στρογγυλόν αριθμόν 352,245 δραχμών. Ο κ. Ίω. Φωτίου θέλει ν' αναβιβάση το ποσόν τούτο εις 1,000,000 δραχ. και καλεϊ τους θέλοντας ν' αγοράσωσι τοιαύτην να προσέλθωσιν εις το τυχηρόν γραφείον του, όπου πάντως θά κληρωθή μετ' άμοιβής όμολογιαί τις και τί'χαρά να είναι ή πρώτη με τάς 70,000 χρυσάς δραχμάς την 19 Δεκεμβρίου έ. έ. όστι γέννησεται ή κλήρωσις.

Όσαύτως έγγράφονται μέλη του ύπο την Προεδρίαν του κ. Ίω. Φωτίου «Ταμειωτηρίου» διά τον Λαόν αναγνωρισθέντος διά του άπο 1 Ιουλιού έ. έ. Β. Διατάγματος, με δίδραχμούς μηνιαίας καταθέσεις.

ΚΡΑΣΙ ΣΑΜΙΩΤΙΚΟ

Τό κληθινό Σαμιώτικο κρασί, τό ξακουστό μουσκάτ πουλιέται στο δρόμο του Προκατείου άρ. 8 στο κατάστημα του Άθανάση Τσουκαλαδάκη από τη Σάμο. Τα κρασιά που πουλιούνται στο κατάστημα άφτό βραβεφτήκανε στην Έκθεση του Σιάγου κι' όσοι αγαπούνε το κρασί που έφραίνει τη καρδιά μπόρουνε να κέρασους από και.